

Klasična glazba kao sredstvo odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi

Čurla, Leonardo

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:309199>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Leonardo Čurla

KLASIČNA GLAZBA KAO SREDSTVO ODGOJA I
OBRAZOVANJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Diplomski rad

Zagreb, rujan, 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Leonardo Čurla

KLASIČNA GLAZBA KAO SREDSTVO ODGOJA I
OBRAZOVANJA DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Diplomski rad

Mentor rada:

Josipa Kraljić, umj. savjetnica

Zagreb, rujan, 2022.

Prije svega, htio bih se zahvaliti svojoj ženi na podršci, motivaciji, ljubavi i razumijevanju koje mi je iskazala dok sam prolazio kroz svoje akademske izazove te na pomoći pri pisanju ovog rada.

Hvala Luciji Kiari koja me „natjerala“ da ovaj rad što prije bude napisan.

Hvala mojoj majci na svoj nepotrebnoj brizi oko mog studiranja i na svakoj potrebnoj riječi podrške i ljubavi.

Hvala tati, bratu i sestri koji su vjerovali u mene i moju samostalnost.

Posebno hvala mojoj mentorici koja mi je omogućila pisanje ovog rada te bila velika podrška na Fakultetu i izvan njega.

Sažetak

Da klasična glazba pozitivno utječe na ljude danas je vrlo poznata činjenica. No, što se dogodi kada spojimo klasičnu glazbu s odgojem i obrazovanjem djece rane i predškolske dobi? Gospodnetić (2015; str. 120) tvrdi kako klasična glazba utječe na „*tjelesnu temperaturu*, na *povišenje razine endorfina* („glazbeni ushit“), na *poboljšanje pamćenja i učenja, učinkovitosti, probave, povećanje izdržljivosti, kreativnosti, rad srca, puls i krvni tlak*, na *disanje, ublažavanje mišićne napetosti* te *poboljšavanje tjelesnih pokreta i koordinacije, imunoloških funkcija*, itd.“. Iz tog razloga, spajajući klasičnu glazbu s odgojem i obrazovanjem dobivamo svojevrsnu eksploziju doživljaja i emocija, tjelesnih i psiholoških reakcija. Imajući to na umu, dolazimo do temeljnog pitanja ovog istraživanja, a to je: „Koliko i kako se klasična glazba koristi u odgoju i obrazovanju?“, pod uvjetom da se koristi. Kako bi se to istražilo, osmišljen je anonimni anketni upitnik u kojemu su sudjelovali roditelji, odgojitelji i oni pojedinci koji se nalaze u obje od navedenih uloga. Istraživanje je pokazalo kako se klasična glazba u odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi ne koristi u onoj mjeri koja bi bila poželjna za njihov cjelovit razvoj. Premda su najpovoljniji rezultati kod ispitanika koji su roditelji i profesionalni odgojitelji, rezultati ove skupine i dalje su nedovoljno zadovoljavajući. Pretpostavlja se da je razlog tomu nedovoljna educiranost roditelja i/ili odgojitelja u ovom području. Ono što se postavlja kao mogućnost za poboljšanje jest kvalitetnija edukacija profesionalnih odgojitelja u području klasične glazbe kako bi se djeca u institucionalnom odgoju mogla češće susresti s njom.

Ključne riječi: klasična glazba, odgoj i obrazovanje, cjelovit razvoj, roditelji, odgojitelji

Summary

Classical music as an instrument for educating children of early and preschool age

That classical music has a positive effect on people is a well-known fact today. But, what happens when we combine classical music with early childhood and preschool education? Gospodnetić (2015; p. 120) claims that classical music affects "body temperature, increasing the level of endorphins ("musical euphoria"), improving memory and learning, efficiency, checking, increasing endurance, creativity, heart rate, pulse and blood pressure, on breathing, relieving muscle tension and improving body movement and coordination, immune functions, etc." For this reason, by combining classical music with education, we get an explosion of experiences and emotions, physical and psychological reactions. With this in mind, we come to the fundamental question of this research, which is: "How much and how is classical music used in education?", if used. In order to investigate this, an anonymous survey questionnaire was designed in which participated parents, preschool educators and those individuals who are both parents and preschool educators. The research showed that classical music in the upbringing and education of children of early and preschool age is not used to the extent that would be desirable for their overall development. Although the most favorable results are among respondents who are parents and professional educators, the results of this group are still insufficiently satisfactory. It is assumed that the reason for this is insufficient education of parents and/or educators in this area. What is presented as an opportunity for improvement is better education of professional educators in the field of classical music so that children in institutional education can encounter it more often.

Key words: classical music, upbringing and education, integral development, parents, preschool educators

Sadržaj

SAŽETAK	
SUMMARY	
SADRŽAJ	
1 UVOD	1
2 KLASIČNA GLAZBA U KONTEKSTU ODGOJA I OBRAZOVANJA.....	2
2.1 UTJECAJ KLASIČNE GLAZBE NA DJEČJI RAZVOJ.....	2
2.2 AKTIVNOST SLUŠANJA KLASIČNE GLAZBE	3
2.3 AKTIVNO I PASIVNO SLUŠANJE GLAZBE	4
2.4 KRITERIJI ODABIRA KLASIČNIH DJELA U ODGOJU I OBRAZOVANJU.....	5
3 ISTRAŽIVANJE O UPOTREBI KLASIČNE GLAZBE U RADU S DJECOM	7
3.1 CILJ ISTRAŽIVANJA	7
3.2 METODA.....	7
3.3 UZORAK	8
4 REZULTATI ISTRAŽIVANJA	10
4.1 RODITELJI KOJI KORISTE KLASIČNU GLAZBU U ODGOJU I OBRAZOVANJU	10
4.1.1 <i>Opći podaci o korištenju klasične glazbe u radu s djecom.....</i>	<i>10</i>
4.1.2 <i>Utjecaji skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu.....</i>	<i>12</i>
4.1.3 <i>Načini slušanja klasične glazbe u radu s djecom</i>	<i>13</i>
4.1.4 <i>Mišljenja roditelja o klasičnoj glazbi.....</i>	<i>17</i>
4.1.4.1 <i>Mišljenja roditelja koji prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu</i>	<i>17</i>
4.1.4.2 <i>Mišljenja roditelja koji ne prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu</i>	<i>19</i>
4.2 ODGOJITELJI KOJI KORISTE KLASIČNU GLAZBU U ODGOJU I OBRAZOVANJU	20
4.2.1 <i>Opći podaci o korištenju klasične glazbe u radu s djecom.....</i>	<i>20</i>
4.2.2 <i>Utjecaji skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu.....</i>	<i>21</i>
4.2.3 <i>Načini slušanja klasične glazbe u radu s djecom</i>	<i>22</i>
4.2.4 <i>Mišljenja odgojitelja o klasičnoj glazbi.....</i>	<i>25</i>
4.2.4.1 <i>Mišljenja odgojitelja koji prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu.....</i>	<i>26</i>
4.2.4.2 <i>Mišljenja odgojitelja koji ne prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu.....</i>	<i>27</i>
4.3 ODGOJITELJI I RODITELJI KOJI KORISTE KLASIČNU GLAZBU U ODGOJU I OBRAZOVANJU.....	27
4.3.1 <i>Opći podaci o korištenju klasične glazbe u radu s djecom.....</i>	<i>27</i>
4.3.2 <i>Utjecaji skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu.....</i>	<i>28</i>
4.3.3 <i>Načini slušanja klasične glazbe u radu s djecom</i>	<i>29</i>
4.3.4 <i>Mišljenja roditelja koji su po profesiji odgojitelji o klasičnoj glazbi</i>	<i>32</i>
4.3.4.1 <i>Mišljenja ispitanika koji prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu</i>	<i>32</i>
4.3.4.2 <i>Mišljenja ispitanika koji ne prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu.....</i>	<i>33</i>
4.4 ODGOJITELJI I/ILI RODITELJI KOJI NE KORISTE KLASIČNU GLAZBU U ODGOJU I OBRAZOVANJU	34
5 RASPRAVA.....	35
6 ZAKLJUČAK	37
7 LITERATURA.....	38
8 PRILOZI I DODACI.....	40

1 Uvod

Klasičnu glazbu možemo definirati kao produkt ljudske ekspresije (Salaman, 1879). No, njeno shvaćanje nije jednostavno kao što njena definicija nalaže. Zato Manasteriotti (1971; str. 7) proširuje tu definiciju: „Muzika je umjetnost koja tonovima odražava čovječje osjećaje, misli i doživljuje“. Klasična glazba je samo jedan od glazbenih žanrova, kao što su jazz, blues, disco, rock, funk, hip-hop, reggae i drugi. Ono što čini klasičnu glazbu drukčijom od ostalih žanrova jest činjenica da je klasična glazba glazba određenog standarda izvrsnosti. Ova činjenica ne isključuje standarde izvrsnosti u drugim glazbenim žanrovima, no taj standard je znatno izraženiji u klasičnoj glazbi nego u ostalim žanrovima. Taj standard izvrsnosti je podložan razvoju društva što je jasno vidljivo u razvoju klasične glazbe kroz njena razdoblja (srednji vijek, renesansa, barok, klasika, romantizam, modernizam i postmodernizam). Svako razdoblje klasične glazbe ima specifična pravila skladanja, izvedbe i namjene. Također, činjenica koja potvrđuje postojanje svojevrsnog standarda izvrsnosti u klasičnoj glazbi jest ta da nam je svako razdoblje klasične glazbe iza sebe ostavilo majstore koji, kako se barem čini, nikad neće biti zaboravljeni. Ti majstori su skladatelji i izvođači klasične glazbe poput: Mozarta, Bacha, Haydna, Mendelssohna, Telemanna, Lisinskog, Barenboima, Yo-Yo Ma, Perlmana i drugih.

Ako uzmemo u obzir da je „odgoj u užem značenju upravljen na izgrađivanje i oblikovanje ličnosti i karaktera, na ostvarivanje onih pozitivnih ljudskih osobina zbog kojih poštujemo određene osobe“ (Vukasović, 2000; str. 135), zaključujemo da je, u kontekstu odgoja i obrazovanja, klasična glazba samo sredstvo korišteno u tom kompleksnom procesu zvanom *odgoj*. O značaju umjetnosti, a naročito glazbe za odgoj djece su promišljali i antički filozofi. Ne razmatrajući detaljnije Platonove stavove o pitanju umjetnosti, valja napomenuti samo da glazba ima određenu funkciju u odgajanju jer ritam i harmonija djeluju izuzetno snažno na dušu koja je za Platona jednostavno rečeno najvažnija, te se uz tjeležižu u najranijem djetinjstvu treba i muzički obrazovati (Grlić, 1974; str. 39-47; prema Čaušević, 2009).

2 Klasična glazba u kontekstu odgoja i obrazovanja

2.1 Utjecaj klasične glazbe na dječji razvoj

Ljudi su od početaka razvoja glazbe općenito bili svjesni činjenice da glazba ima razne učinke na ljude. Iz tog je razloga dobro zapamćena ostala Platonova izreka: „Kakva je glazba, takva je i država“. Proučavajući glazbu, znanstvenici su došli do zaključaka da glazba pozitivno utječe na razvoj pojedinaca. Ta je činjenica potaknula implementaciju glazbe u početke razvoja pojedinaca, odnosno u odgoj i obrazovanje. Danas znamo da glazba utječe na „*tjelesnu temperaturu, na povišenje razine endorfina („glazbeni ushit“), na poboljšanje pamćenja i učenja, učinkovitosti, probave, povećanje izdržljivosti, kreativnosti, rad srca, puls i krvni tlak, na disanje, ublažavanje mišićne napetosti te poboljšavanje tjelesnih pokreta i koordinacije, imunoloških funkcija, itd.*“ (Gospodnetić, 2015; str. 120). Iz tog razloga teoretičari odgoja i obrazovanja ukazuju na važnost glazbenog odgoja i na korištenje glazbe u praksi.

O važnosti glazbe za cjelokupan razvoj pojedinca je bio svjestan i jedan od najvećih skladatelja klasične glazbe Ludwig van Beethoven koji je tvrdio da je „Muzika – otkrivenje više od sve mudrosti i filozofije – oplemenjuje i usrećuje čovjeka i razvija u njemu ljubav ne samo prema lijepom nego i prema zajednici“ (prema Manasteriotti, 1971; str. 5). Na tu temu, Manasteriotti govori o važnosti glazbe za estetski odgoj¹:

Kao i druge grane umjetnosti, muzika je komponenta estetskog odgoja. Suština estetskog odgoja i obrazovanja muzikom sastoji se u tome:

- da se kod djeteta pobudi i razvije osjećaj i smisao za lijepo u muzici
- da se dijete osposobi za zapažanje estetskih svojstava muzike
- da muzika postane djetetu izvorom njegovih estetskih doživljaja
- da se postave osnove muzičkog ukusa djeteta
- da se razviju stvaralačke snage djeteta u smislu estetski oblikovanog izražavanja u tim područjima

¹ **estetski odgoj**, jedno od temeljnih odgojnih područja (uz tjelesni, intelektualni, moralni i radni odgoj) s pomoću kojega se sustavnim pedagoškim djelovanjem postiže skladnost i potpunost u razvoju ljudske osobnosti. Njime se razvija smisao za estetske vrijednosti na temelju triju postavki pedagoških znanosti: 1. pojedinačna i društvena potreba za estetskim odgojem; 2. svaki čovjek ima mogućnost razvijanja estetskih sposobnosti; 3. društvena obveza sustavnog estetskog odgajanja u školama i odgojnim ustanovama (preuzeto s: <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=18432>)

- da dijete usvoji elementarna znanja i vještine i ovlada određenim navikama estetskog karaktera (Manasteriotti, 1971; str. 14).

Glazba ima brojne druge učinke na pojedinca među kojima stoji i činjenica da glazba pomaže uspostavljanju ravnoteže između logičnije lijeve i intuitivnije desne polutke mozga. Također, „glazba usporava i ujednačuje moždane valove. U iznimno opuštenim stanjima stvara u mozgu valove nalik onima pri sanjanju“ (Campbell, 2005; prema Gospodnetić, 2015; str. 119). Istraživanje (Rojko, 1996) koje je provedeno s djecom od pet do sedam godina je pokazalo da djeca te dobi bez teškoća diferenciraju glazbene odlomke s različitim dominirajućim oznakama. Kod djece djece spomenute dobi „postoji mogućnost uspostavljanja afektivnih i kognitivnih odnosa prema kompleksnijoj glazbi i sposobnost djece u tom pogledu su veće nego što obično mislimo. Iz toga proizlazi načelo da samo rano učenje znači i pravovremeno učenje glazbe“ (Gospodnetić, 2015; str. 121-122).

Dobro je poznat utjecaj Mozartovih skladbi na ljude. Znanstvenici tvrde kako „visoke frekvencije, ritmovi i melodije Mozartove skladbe pobuđuju i potiču kreativna i motivacijska područja mozga“ (Campbell, 2005; prema Mošmondor, 2020; str. 2). Također,

„provedeni su eksperimenti utjecaja Mozartove glazbe na životinje koje nemaju sposobnost uživanja u glazbi kao ljudi. Laboratorijski štakori su *in utero* i nakon rođenja bili izloženi glazbi i zatim testirani na sposobnosti prolaska kroz labirint. Skupina subjekata koja je bila izložena Mozartovoj glazbi značajno je brže i s manje grešaka riješila taj problem od onih koje su bile izložene minimalističkoj glazbi, tišini ili „bijeloj buci“, kroz isti period“ (Yoon 2000, Jenkins 2001; prema Milošev, 2020; str. 3).

2.2 Aktivnost slušanja klasične glazbe

Slušanje klasične glazbe je nekada bila aktivnost samo za određene ljude i to one imućnije koji su glazbu slušali na koncertima i manjim, zatvorenim okupljanjima. Zahvaljujući tehnološkom razvoju društva, danas smo u mogućnosti glazbu slušati na televizoru dok ležimo u krevetu, na mobitelu dok šćemo psa ulicom ili na radiju dok kuhamo jutarnju kavu. Naravno, takve promjene su dovele i do promjene prirode shvaćanja glazbe od strane društva (Vidulin, Plavšić i Žauhar, 2020). Te okolnosti su nas potaknule na definiranje različitih oblika slušanja glazbe. Alt (1973; prema Gospodnetić, 2015) slušanje dijeli prema osjetilnom, senzomotoričkom, emocionalnom, estetskom i imaginativnom slušanju. Osjetilno slušanje se odnosi na djelovanje glazbenog podražaja prvenstveno na slušni sustav, dok senzomotoričko

obuhvaća i motornu komponentu (pokret, ples i slično) koja se može ili ne mora manifestirati. Emocionalno slušanje je ono tokom kojeg dolazi do različitih promjena u emocionalnom statusu: uzbuđenje – smirenje, napetost – opuštanje i slično. Estetska komponenta slušanja podrazumijeva glazbeno djelo kao predmet promatranja i refleksije. Na kraju, imaginativno slušanje omogućuje slušatelju generiranje asocijacija koje se mogu odnositi na glazbeni, ali i na raznolik izvan-glazbeni sadržaj. Takvo slušanje može u glazbu uključiti i osobni sadržaj slušatelja (Alt, 1973; prema Vidulin, Plavšić i Žauhar, 2020; str. 15).

2.3 Aktivno i pasivno slušanje glazbe

Osim prethodno navedene podjele oblika slušanja glazbe, razlikujemo i *aktivno* i *pasivno* slušanje. Vidulin, Plavšić i Žauhar (2020; str. 14) objašnjavaju da „aktivno slušanje podrazumijeva svjesno usmjeravanje pažnje na glazbu tijekom slušanja, dok se pasivno odnosi na situacije u kojima je glazba prisutna u pozadini prilikom obavljanja neke druge aktivnosti ili one u kojima ne usmjeravamo pažnju na glazbu koju čujemo“. Ova podjela slušanja glazbe je danas sveprisutna u sustavu odgoja i obrazovanja. S tim u vezi, tijekom odabira glazbenih djela, praktičari (roditelji i odgajatelji) prilikom planiranja aktivnosti s djecom moraju najprije odlučiti/pretpostaviti hoće li djelo klasične glazbe biti slušano aktivno ili pasivno (nikad ne možemo biti u potpunosti sigurni da glazba nije djetetov primarni fokus).

Pasivno slušanje u vrtiću nije manje važno od aktivnog slušanja pa odgajatelj treba pomno odabrati kvalitetnu glazbu. (...) Pasivnim slušanjem odgajamo ukus djece pa zbog toga to mora biti kvalitetna glazba. Glazbeni umjetnički ukus može se razvijati jedino slušanjem kvalitetne glazbe. (Rojko, 1996; prema Gospodnetić, 2015; str. 127)

Ali svakako treba imati na umu, da treba izbjegavati neprekidno slušanje glazbe jer u tom slučaju glazba može biti kontraproduktivna i stvarati nervozu kod djece.

Tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe, prednost možemo dati življoj i plesnijoj glazbi, ali ne treba isključiti ni polaganija glazbena djela. Neke od aktivnosti tijekom aktivnog slušanja glazbe s djecom rane i predškolske dobi su ples, likovne aktivnosti, priča/vođena mašta. Navedene aktivnosti potiču djecu na potpuno proživljavanje glazbe, izražavanje emocija raznim pokretima tijela (bržim-sporijim, kontroliranim-spontananim). Djecu se na taj način potiče da svoj način izražavanja prilagode glazbi (ili obrnuto, prilikom stvaranja iste). Takvo izražavanje može biti pokretima tijela prilikom plesa, pokretima ruku (odnosno kista ili drugog

predmeta) prilikom likovnih aktivnosti ili brzinom/intenzitetom govora prilikom priče (oboje, od strane djeteta i odgojitelja/roditelja). U glazbi, kao i u govoru, postoje područja razumijevanja/spoznaje, osjećanja i pokreta. „Ta tri područja, koja kod ljudi odgovaraju mišljenju, osjećanju i volji, kod djece grade jedinstvo i ne pojavljuju se odvojeno“ (Dobrota, 1999; prema Gospodnetić, 2015; str. 129).

Iz tog razloga, Combarieu (1917; prema Andreis, 1968; str. 3) navodi kako je „glazba umjetnost razmišljanja zvukovima“. Na važnost takvih aktivnosti s djecom rane i predškolske dobi nas podsjeća i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NN 05/15) u kojem stoji da: „različite kognitivno-simboličke ekspresije djeteta shvaćaju se kao alatka za bolje razumijevanje djeteta i integralni dio cjeline odgojno-obrazovnoga procesa u vrtiću“.

2.4 Kriteriji odabira klasičnih djela u odgoju i obrazovanju

Kako bi klasična glazba kao sredstvo odgoja i obrazovanja doživjela svoj puni potencijal, o odabiru glazbenih djela za aktivnosti s djecom je potrebno prethodno kvalitetno promisliti. „Kompozicija mora biti umjetnički vrijedna i dostupna shvaćanju djece“ (Manasteriotti, 1971; str. 103). No, prije odabira skladbe moramo poznavati djecu te s obzirom na njihovu dob odrediti količinu koncentracije koju su u mogućnosti usmjeriti na aktivno slušanje glazbe. To nam daje jednu naizgled jednostavnu uputu, a to je da glazbeno djelo ne smije biti predugo. Manasteriotti (1971; str. 114) određuje moguće trajanje skladbi po dobnim skupinama:

U mlađoj skupini, u kojoj čitavo zanimanje traje 10-15 minuta, na slušanje muzike otpada oko 3-5 minuta. (...) Kako u srednjoj skupini zanimanje traje oko 20-25 minuta, to i slušanje muzike možemo produžiti na 5-8 minuta. (...) Zanimanja djece starije skupine mogu trajati i do 30 minuta. Slušanje muzike provodimo u trajanju od 8 do 10 minuta, jer i kompozicije za tu skupinu traju nešto duže.

Bolje je čak da je djelo prekratko pa da se ono ponovno reproducira, nego da ga djeca ne prožive u potpunosti. Jer kako Campbell (2005; prema Gospodnetić, 2015; str. 122) navodi: „Ako se glazba sluša aktivno, može se doživjeti sklad samo ako se poslušaju cijela skladba“. Iz tog se razloga preporuča da se pri odabiru glazbenog djela pazi da ono bude do tri minute trajanja (glazbena minijatura), bez obzira radi li se o vokalnog, instrumentalnog ili vokalnoinstrumentalnog djelu. U slučaju duljih skladbi, bira se stavak koji odgovara prethodno

opisanom uvjetu. Osim toga, tijekom odabira skladbi treba paziti one budu različite po karakteru i izvođačkom sastavu, kako djeca ne bi stalno slušala sličnu glazbu (Fučkar, 1958).

Zato je potrebno određeno glazbeno predznanje kako bi ostvarili unaprijed postavljene zadaće za glazbene aktivnosti. Neki od kriterija za odabir skladbi su:

- Skladatelj (Mozart, Debussy, Lisinski, itd.)
- Tempo / karakter, ugođaj skladbe (Adagio - sporo, cantabile - pjevno, vivo - živo, itd.)
- Izvođač (određeni solisti, komorni sastavi, orkestri)
- Razdoblje (srednji vijek, renesansa, barok, klasika, romantizam, modernizam i postmodernizam)
- Žanr (opera, simfonija, sonata, suite, uvertira, itd.)
- "Popularitet" skladbe (Beethoven, 5. simfonija; Vivaldi, 4 godišnja doba; ...)

Svaki od prethodno navedenih karakteristika određenog glazbenog djela utječu na dječji doživljaj glazbe i na tijek glazbene aktivnosti. Iz tog je razloga potrebno glazbeno djelo odabrati po prethodno postavljenom cilju. Međutim, „i najpravičnije odabrana kompozicija tek je prvi korak koji vodi do cilja. Onaj najodlučniji ovisi o odgajatelju i o njegovoj prethodnoj pripravi“ (Manasteriotti, 1971; str. 108).

3 Istraživanje o upotrebi klasične glazbe u radu s djecom

3.1 Cilj istraživanja

Imajući prethodna poglavlja u vidu, dolazimo do pitanja koliko se klasična glazba koristi u odgoju i obrazovanju i na koje načine. U sljedećim pretpostavkama riječ „odrasli“ se odnosi na roditelje i/ili odgojitelje. Prva pretpostavka jest da bez obzira na dostupnost klasične glazbe danas, odrasli istu ne koriste u radu s djecom u onoj mjeri koja bi za njihov cjeloviti razvoj bila poželjna. Druga pretpostavka jest da odrasli tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe s djecom rijetko koriste ples i priču/vođenu maštu kao poticaj na potpuno proživljavanje glazbenog djela. Treća pretpostavka jest da većina djece rane i predškolske dobi nisu bila na koncertu klasične glazbe uživo.

„Muzika traži posrednika, a najidealniji posrednik između muzike i djece je odgajatelj. O njemu mnogo ovisi da li će djeca zavoljeti slušati muziku ili će se od nje otkrenuti možda za čitav život“ (Manasteriotti, 1971; str. 108). Stoga, cilj ovog istraživanja je utvrditi količinu i načine upotrebe klasične glazbe u odgoju i obrazovanju od strane roditelja, odgojitelja i onih koji se nalaze u obje od navedenih uloga.

3.2 Metoda

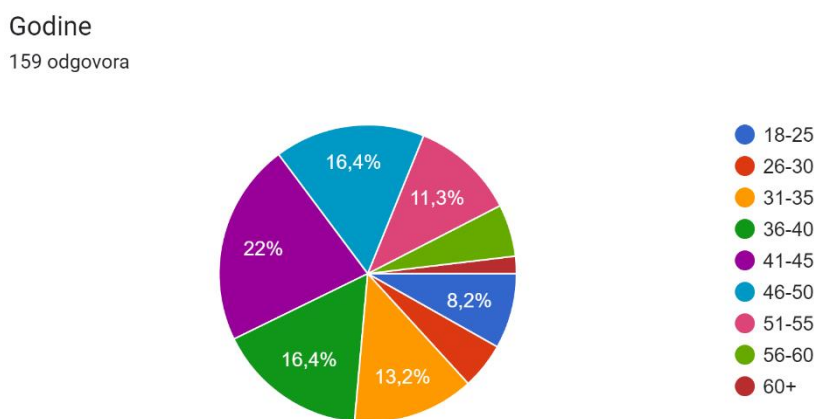
Kako bi ispitali prethodno postavljenu problematiku, osmišljen je anonimni anketni upitnik na platformi Google Forms kojemu je cilj ustanoviti količinu i načine upotrebe klasične glazbe u odgoju i obrazovanju te utjecaje iste, ako isti postoje. Anketni upitnik sadrži pitanja koja će potvrditi ili opovrgnut prethodno iznesene pretpostavke. Također, sadrži pitanja koja propituju korištenje klasične glazbe kao sredstva odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi, odnosno odnošenje odraslih (roditelja i/ili odgojitelja) prema istome (promišljanje o kriterijima tijekom odabira skladbi, prepoznavanje utjecaja glazbe na dječji razvoj, korištenje aktivnog i pasivnog slušanja klasične glazbe i sl.).

Anketni upitnik je formiran tako da prilikom izbora uloge u odnosu na dijete (roditelj i/ili odgojitelj) ispitanici budu automatski preusmjereni na pitanja za pripadajuću skupinu. Pitanja za sve tri skupine (roditelj, odgojitelj i pojedinci u obje uloge) su jednaka, no kako bi istraživanje omogućilo što kvalitetniji uvid u problematiku ovog istraživanja, njihovi se odgovori sakupljaju odvojeno. Također, ako na pitanje „Koristite li klasičnu glazbu u odgoju i

obrazovanju Vaše djece?“ ispitanici odgovore s „Ne“, automatski ih se preusmjerava na pitanja o razlozima ne korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece.

3.3 Uzorak

U istraživanju je sudjelovalo sto pedeset i devet ispitanika. Od toga je sto trideset ispitanika (81,8%) ženskog spola i dvadeset devet (18,2%) muškog spola. Po pitanju godina starosti, ispitanici su distribuirani po svim starosnim skupinama, od kojih bi valjalo istaknuti da su samo tri ispitanika (1,9%) starija od 60 godina, a najmnogobrojnija starosna skupina je od 41-45 godina koju čine trideset i pet ispitanika (22%) (graf 1).

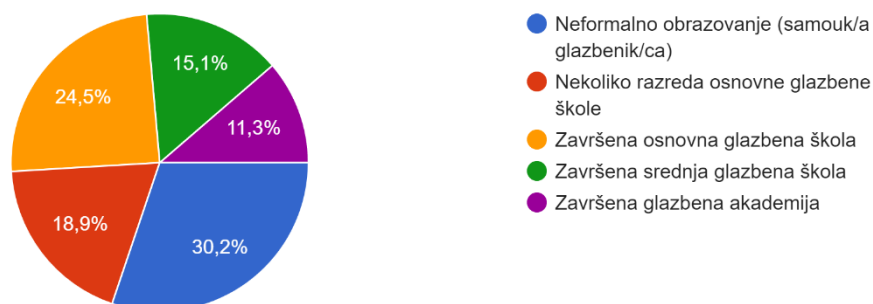

Graf 1 Godine starosti ispitanika

Svega četrdeset četiri (27,7%) ispitanika za sebe tvrdi da je glazbeno obrazovano, dok sto petnaest ispitanika (72,3%) nije glazbeno obrazovano. Oni ispitanici koji su glazbeno obrazovani su se mogli izjasniti po pitanju stupnja glazbenog obrazovanja. Najmanji je broj onih koji su završili glazbenu akademiju, dok je najviše onih koji za sebe tvrde da su prošli kroz neformalno obrazovanje, odnosno da su samouki glazbenici. Među ponuđenim odgovorima su još bili i „Nekoliko razreda osnovne škole“, „Završena osnovna škola“ te „Završena srednja glazbena škola“. Također je zanimljiva činjenica da je u uzorku deset ispitanika koji su završili samo nekoliko razreda osnovne škole (graf 2). Svakako bi bilo zanimljivo kada bi se tih deset ispitanika moglo izjasniti o svojem iskustvu školovanja u glazbenoj školi te o razlogu prestanka školovanja, ali to nije tema ovog istraživanja.

Ako ste glazbeno obrazovani, koji stupanj obrazovanja imate?

53 odgovora

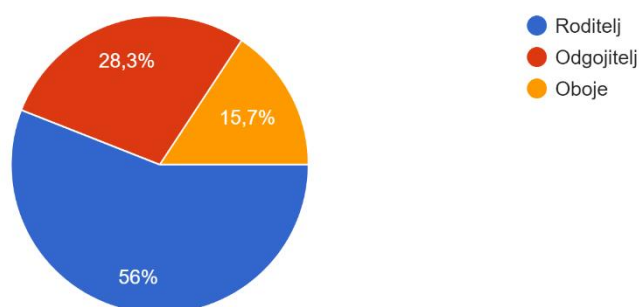

Graf 2 Stupanj glazbenog obrazovanja glazbeno obrazovnih ispitanika

Ispitanici su se na kraju dijela o općim podacima ispitanika izjašnjavali o svojoj ulozi u odnosu na dijete. Pri tome su mogli odabrati odgovore „Roditelj“, „Odgojitelj“ te „Oboje“ što podrazumijeva roditelje koji su po svojoj profesiji i rani i predškolski odgojitelji. Od toga je osamdeset devet (56%) roditelja, četrdeset i pet (28,3%) odgojitelja i dvadeset i pet (15,7%) onih koji se nalaze u obje uloge. Ono što je bio primarni fokus ovog pitanja jest razlučiti koliko ispitanika su „samo“ roditelji, a koji broj ispitanika radi u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja, bez obzira na činjenicu jesu li i sami roditelji. Tako da bi se za potrebe ovog istraživanja moglo reći da je otprilike podjednako roditelja i profesionalnih odgojitelja (graf 3).

Uloga u odnosu na dijete

159 odgovora

Graf 3 Uloga u odnosu na dijete

4 Rezultati istraživanja

Rezultati istraživanja o upotrebi klasične glazbe kao sredstva odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi su, zbog što kvalitetnijeg uvida u položaj klasične glazbe u odgoju i obrazovanju, podijeljeni u četiri skupine. Prve tri skupine ispitanika su skupine roditelja, odgojitelja i onih koji se nalaze u obje uloge koji za sebe tvrde da koriste klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju svoje djece. Četvrta skupina rezultata predstavlja odgovore roditelja i/ili odgojitelja koji tvrde kako klasičnu glazbu **nikad** ne koriste u odgoju i obrazovanju svoje djece.

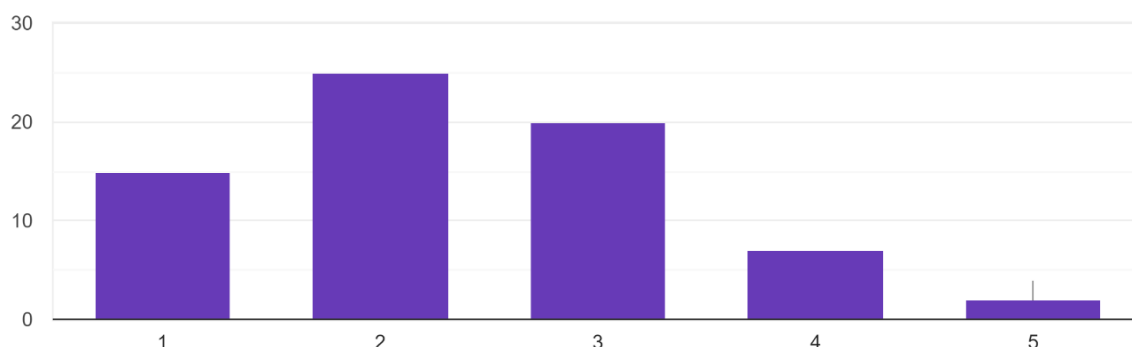
Od osamdeset i devet roditelja, dvadeset (22,5%) njih tvrdi kako u odgoju i obrazovanju vlastite djece nikad ne koristi klasičnu glazbu. Postotak nije ništa manji ni kod profesionalnih odgojitelja. Od četrdeset i pet njih, deset (22,2%) odgojitelja nikada ne koristi klasičnu glazbu u vlastitom profesionalnom radu. Situaciju na kraju ipak poboljšavaju ispitanici koji su i roditelji i odgojitelji. Od njih dvadeset i pet, samo dvoje (8%) tvrdi kako nikad ne koristi klasičnu glazbu u odgoju vlastite djece, kao ni u profesionalnom radu.

4.1 Roditelji koji koriste klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju

4.1.1 Opći podaci o korištenju klasične glazbe u radu s djecom

Ispitanici su najprije odgovarali na pitanje učestalosti korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju vlastite djece. Pitanje je postavljeno tako da su ispitanici mogli odabrati ponuđene odgovore od 1 do 5 pri čemu je 1 predstavljalo „vrlo rijetko (par puta godišnje)“, 2 - rijetko (par puta mjesečno), 3 - ponekad (par puta tjedno), 4 - često (skoro svaki dan) i 5 - vrlo često (svaki dan). Najviše je roditelja (36,2%) odgovorilo da klasičnu glazbu u radu s djecom koriste tek par puta mjesečno. Od šezdeset i devet roditelja koji su sudjelovali u ovom istraživanju, samo devet njih tvrdi kako klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju vlastite djece koriste skoro ili svaki dan. Zabrinjavajuća činjenica jest ta da je četrdeset roditelja (57,9%) na postavljeno pitanje odgovorilo da klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju svoje djece koriste par puta godišnje ili mjesečno.

Koliko često koristite klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju Vaše djece? 1 - vrlo rijetko (par puta godišnje) 2 - rijetko (par puta mjesečno) 3 - poneka... često (skoro svaki dan) 5 - vrlo često (svaki dan)
69 odgovora

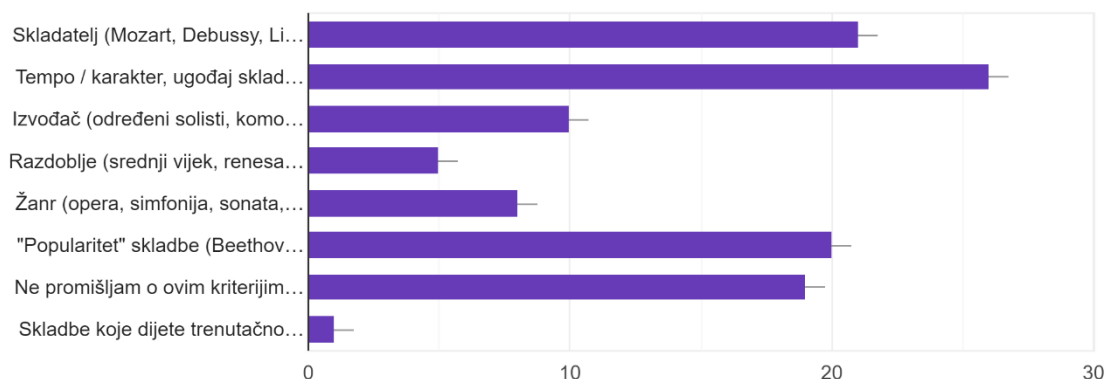

Graf 4 Učestalost korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece (roditelji)

U poglavlju 4.4 *Kriteriji odabira klasičnih djela u odgoju i obrazovanju* je naglašena važnost promišljanja o određenim kriterijima prilikom odabira djela klasične glazbe u radu s djecom. Prilikom određivanja tih kriterija istaknuti su: skladatelj, tempo/karakter, izvođač, razdoblje, žanr i popularitet skladbe. Iz tog je razloga postavljeno pitanje o kriterijima roditelja tijekom promišljanja o odabiru skladbi. Zbog mogućnosti višestrukih odgovora, na ovo su pitanje ispitanici mogli ponuditi više od jednog odgovora. Među odgovorima je, osim prethodno navedenih kriterija, nadodana opcija „Ne promišljam o ovim kriterijima prilikom odabira skladbi“. Devetnaest roditelja (27,5%) je odabralo upravo taj odgovor. Također, među odgovorima je bila ponuđena opcija za samostalni unos kriterija. Jedan roditelj je naveo kako na odabir skladbe utječe što je trenutačno u dječjem repertoaru te da odabiru te skladbe u izvedbi profesionalnih glazbenika. Kriterij o kojem najviše roditelja promišljaju prilikom odabira skladbi za slušanje je tempo/karakter, ugođaj skladbe. Taj je kriterij označilo dvadeset i šest roditelja (37,7%), dok je oko trećine roditelja odgovorilo da su kriteriji prilikom odabira skladbi skladatelj i popularitet skladbi (graf 5).

Koji su Vaši kriteriji za odabir skladbe za slušanje?

69 odgovora

Graf 5 Kriteriji prilikom odabira skladbi za slušanje s djecom (roditelji)

4.1.2 Utjecaji skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu

Zatim su ispitanici odgovarali na pitanja o utjecajima različitih skladatelja, tempa/karaktera skladbi te razdoblja klasične glazbe na djecu i na tijek aktivnosti s djecom, ako utjecaji postoje te s pretpostavkom da ih roditelji prepoznaju.

Rezultati ankete pokazuju kako dvije trećine (66,7%) roditelja ne prepoznaje utjecaj određenih skladatelja na djecu, bilo trenutnih ili dugotrajnih. Samo trećina roditelja (33,3%) prepoznaje utjecaje različitih skladatelja na djecu. Od toga, najviše roditelja ističe utjecaj Mozarta, Vivaldija, Bacha i Beethovena, dok nešto manje roditelja ističu Bizeta, Satiea, Čajkovskog, Verdija, Chopina, Prokofjeva, Straussa i Schuberta. Jedan roditelj ističe kako je prepoznao da Mozart i Bach utječu na razvoj osjećaja za ritam i povezivanje ritma i melodije te da dijete/djeca pjevuši/e melodiju iz određenih skladbi tijekom slobodne igre iz čega možemo zaključiti da ovi skladatelji utječu i na razvoj dugotrajnog pamćenja. Nekoliko roditelja tvrdi kako skladbe Vivaldija i Čajkovskog utječu na razvoj kreativnosti i mašte kod njihove djece. Jedan roditelj ističe kako Vivaldijeva glazba djeluje asocijativno te da njegovo dijete u Vivaldijevim skladbama traži onomatopeje. Brojni roditelji primjećuju da Mozart ima znatan utjecaj na djecu u područjima koncentracije, razvoja pamćenja, smirenost ili s druge strane razigranost. Utjecajem Mozartove glazbe na ljude su bili fascinirani i mnogi znanstvenici koji su temeljitije proučavali te utjecaje.

Utjecaj tempa/karaktera skladbi je kratkotrajnijeg vijeka. Njega prepoznaje malo više od dvije trećine (68,1%) roditelja. U svojim odgovorima navode kako brza/živahna glazba

potiče djecu na aktivniju igru, na ples, na skakanje i pjevanje. Također, nekoliko roditelja je uočilo kako brza/živahna klasična glazba potiče djecu na ponavljanje određenih ritmova i melodija. S druge strane, spore/lagane skladbe na djecu utječu tako da su smirenija, opuštenija, umiruje ih i potiče fokus, potiče ih na mirnije aktivnosti („crtanje, slaganje puzzli, legica i sl.“). Nekoliko ispitanika ističe kako koriste laganije tempe za uspavlivanje te se iz tog razloga djeca svaki put kad čuju sporiju klasičnu skladbu umire i uspavaju. Osim toga, ističu kako ih sporija glazba potiče na pažljivije slušanje i na obraćanje pažnje na detalje u skladbama. Jedan roditelj tvrdi kako „molske, sjetne skladbe često rastužuju djete te ono zahtijeva da promijenim glazbu jer joj se od dotične plače“.

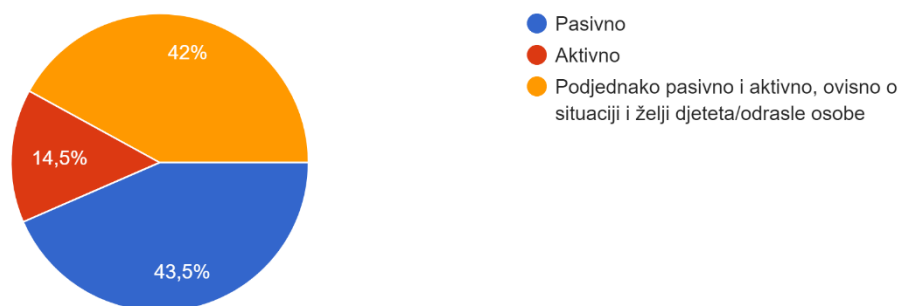
Kad je u pitanju utjecaj razdoblja klasične glazbe na djecu, on je nešto teže prepoznatljiv, što pokazuju i rezultati provedene ankete. Samo deset od šezdeset i devet ispitanika (14,5%) prepoznaje utjecaj određenih razdoblja klasične glazbe na djecu i to u većini slučajeva ističu ono razdoblje koje kod djece budi izraženo pozitivne ili negativne emocije. Od deset roditelja koji uočavaju utjecaje različitih razdoblja klasične glazbe, šest ih nije sigurno koji su to utjecaji, no svjesni su da ti utjecaji postoje. Od ostalih četiri, troje ih ističe utjecaje baroka. Za dvoje roditelja barok ima pozitivne utjecaje na njihovu djecu, a s ostalim se razdobljima djeca teže identificiraju te ističu utjecaj baroka na razvoj koncentracije. S druge strane, jedan roditelj tvrdi kako njegovo dijete ne voli barok te on u njemu budi negativne emocije. Četvrti roditelj tvrdi kako njegova djeca ne vole renesansu niti suvremenu glazbu te skladbe tog razdoblja slušaju s dozom odbojnosti/gađenja.

4.1.3 Načini slušanja klasične glazbe u radu s djecom

„Odrasli i nesvjesno prenose svoje stavove i utiske na djecu. Djeca te stavove isto tako nesvjesno usvajaju te bi bilo sasvim pogrešno kad bismo vjerovali da pred djecom možemo prikriti svoj stav prema pojedinoj muzičkoj kompoziciji i slušati je s djecom samo zato što je sugerirana Programom“ (Manasteriotti, 1971; str. 108), odnosno nekim drugim savjetodavnim tijelom. Osim izbora kompozicije klasične glazbe od velike je važnosti i način slušanja klasične glazbe u radu s djecom. Iz tog je razloga dio ovog istraživanja bio i ispitati te načine u radu s djecom. Istraživanje pokazuje kako nešto manje od polovice roditelja koji su sudjelovali u anketiranju (43,5%) s djecom klasičnu glazbu slušaju pasivno. Otprilike jednak dio roditelja (42%) s djecom podjednako sluša klasičnu glazbu aktivno i pasivno, ovisno o situaciji i želji

djeteta/odrasle osobe. Najmanji dio roditelja (14,5%) klasičnu glazbu s djecom sluša većinski aktivno (graf 6).

Slušaju li Vaša djeca klasičnu glazbu većinom pasivno ili aktivno? (pasivno slušanje - slušanje glazbe bez svjesno upravljene pažnje, npr. slaganje ...načine: ples, likovne aktivnosti, priča/mašta, itd.)
69 odgovora

Graf 6 Pasivno i aktivno slušanje klasične glazbe u radu s djecom (roditelji)

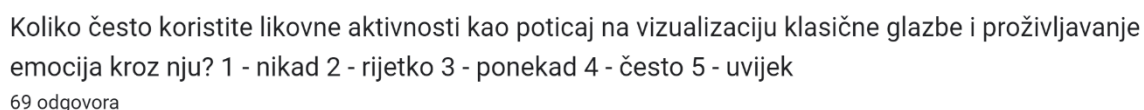
Pod pretpostavkom da nije neprestano, pasivno slušanje ni po čemu negativno ne utječe na dijete, no treba imati na umu da se „pasivnim slušanjem ne mogu se u djetetu razviti sve one osobine koje bismo željeli i koje se pravilno izabranom muzikom mogu postići“ (Manasteriotti, 1971; str. 102). Ukoliko je dijete neprestano izloženo pasivnom slušanju klasične glazbe tada ono može imati kontraproduktivnu vrijednost te kod djeteta rezultirati nervozom. Nadalje, „da bi dijete muziku moglo doživjeti i shvatiti, potrebna je naročita kvaliteta slušanja muzike, tzv. *aktivno* slušanje“ (Manasteriotti, 1971; str. 102). Iz tog razloga, za potrebe ovog istraživanja, ispitanicima su postavljena pitanja o načinima aktivnog slušanja klasične glazbe. Na pitanje o načinima proživljavanja glazbe tijekom aktivnog slušanja ponuđeni su odgovori „likovnim aktivnostima“, „plesom“ i „pričom/vođenom maštom“ te je ponuđena opcija samostalnog unosa određene aktivnosti. Pošto postoji opcija da djeca proživljavaju glazbu na svaki od navedenih načina, ispitanici su na ovo pitanje mogli ponuditi višestruki odgovor. Rezultati ankete pobijaju jednu od teza ovog rada, a to je da odrasli rijetko koriste ples i priču/vođenu maštu tijekom aktivnog slušanja glazbe s djecom. Istraživanje pokazuje kako skoro dvije trećine (64,9%) djece klasičnu glazbu proživljavaju kroz ples, dok skoro polovica (45,6%) djece klasičnu glazbu proživljava kroz priču ili vođenu maštu. Najmanji dio djece (28,1%) klasičnu glazbu proživljava kroz likovne aktivnosti. Kao druge aktivnosti aktivnog slušanja roditelji navode

fokusiranje na pojedinosti unutar skladbe i komentiranje istih te davanje potpune slobode djeci prilikom slušanja i vlastitog izražavanja (graf 7).

Graf 7 Načini aktivnog slušanja glazbe u radu s djecom (roditelji)

Kao što možemo vidjeti u grafikonu 7, likovne aktivnosti nisu česte prilikom aktivnog slušanja klasične glazbe. Rezultati ankete pokazuju kako skoro polovica (44,9%) roditelja nikad ne koristi likovne aktivnosti kao poticaj na vizualizaciju klasične glazbe i proživljavanje na taj način emocija kroz nju. Samo četiri roditelja (5,8%) tvrdi kako su djeca često u likovnim aktivnostima tijekom aktivnog slušanja glazbe. Ono što je bilo i za očekivati, niti jedan roditelj na pitanje o učestalosti likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja nije odgovorio s „uvijek“, jer bi na taj način zapostavio ostale načine izražavanja tijekom aktivnog slušanja.

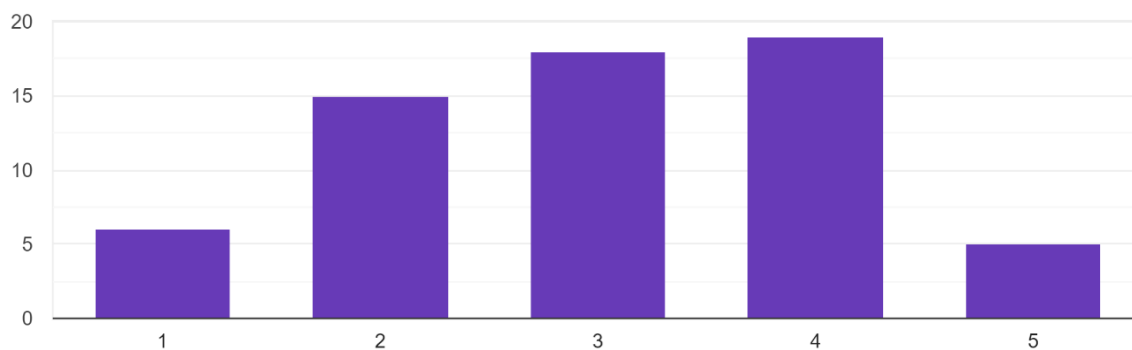

Graf 8 Učestalost likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji)

Ples je, s druge strane, puno učestalija aktivnost. Devetnaest roditelja (30,2%) tvrdi kako njihova djeca često proživljavaju klasičnu glazbu kroz ples. Ekstremi su u slučaju plesa nešto manji. Šest (9,5%) ispitanika tvrdi kako njihova djeca nikad ne proživljavaju klasičnu glazbu kroz ples, a pet (7,9%) ispitanika tvrdi kako djeca uvijek plešu dok aktivno slušaju (graf 9).

Koliko često koristite ples kao poticaj na tjelesno proživljavanje i ekspresiju klasične glazbe? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek

63 odgovora

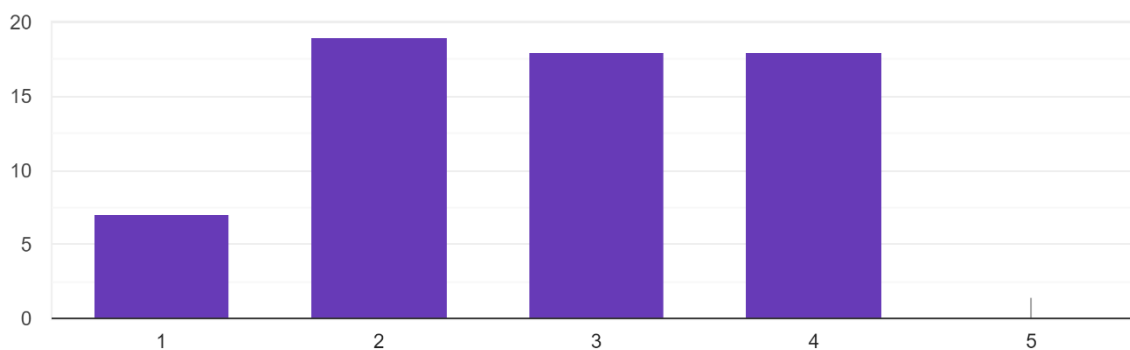

Graf 9 Učestalost plesnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji)

Rezultati ankete nam pokazuju kako o važnosti priče prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe je većina roditelja svjesna. To možemo zaključiti iz njihove učestalosti korištenja priče u tim aktivnostima. Odgovori ispitanika su otprilike ravnomjerno raspoređeni u sredini grafikona 10, što označava odgovore „često“, „ponekad“ i „rijetko“. U odnosu na ples, vidljivo je da je priča nešto manje prisutna u aktivnostima slušanja glazbe, no pozitivna je činjenica da je priča relativno čest gost u aktivnostima slušanja glazbe. Zabrinjavajuća je činjenica da sedam roditelja (11,3%) nikad ne koristi priču/vođenu maštu tijekom slušanja glazbe s djecom.

Koliko često koristite priču kao poticaj prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek

62 odgovora

Graf 10 Učestalost priče/vođene mašte prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji)

4.1.4 Mišljenja roditelja o klasičnoj glazbi

Rezultati ankete pokazuju kako šezdeset ispitanika (87%) smatra kako je kvalitetniji doživljaj klasične glazbe prilikom slušanja iste uživo, nego kod kuće ili u vrtiću. No, istraživanje isto tako pokazuje kako četrdeset ispitanika (58%) ne vodi svoju djecu, dok pet ispitanika (7,2%) tvrdi kako ih niti ne žele voditi na koncerte klasične glazbe. Roditelji koji svoju djecu ne žele voditi na koncerte klasične glazbe u obrazloženju tvrde kako su uvjereni da njihova djeca ne bi imala strpljenja poslušati cijeli koncert.

4.1.4.1 Mišljenja roditelja koji prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu

Odgaj i obrazovanje, kako profesionalni, tako i kućni, teže dobrobiti cjelovitog razvoja djece. Stoga, kad je u pitanju klasična glazba, od velike je važnosti da nam ona u tom procesu pokazuje rezultate. Pedeset i pet od šezdeset i devet ispitanika (79,7%) tvrdi kako vide pozitivne utjecaje klasične glazbe na vlastitu djecu. Ispitanici su imali mogućnost obrazložiti svoj odgovor, a ovo su neki od odgovora:

„Klasična glazba za njih predstavlja novi doživljaj kojemu nisu često izloženi, ne žele da promijenim stanicu na radiju dok svira klasika, osjećaju da se radi o nečem pozitivnom i lijepom.“

„Impresija kod slušanja klasične glazbe je individualnija i apstraktnija. Razvija se kod djece maštu jer su lišeni ne rijetke trivijalnosti teksta koji ih usmjerava u mediokritete.“

„Prepoznavanje ritma, tempa, instrumenata, utjecaj glazbe na osjećaje, glazba kao "alat" za izražavanje osjećaja i stvaranje atmosfere“

„Teško je izmjeriti učinak glazbe, ona utječe na raspoloženje, koncentraciju, kontemplaciju, ali dijete to ne artikulira jasno, čak rijetko osvještava. Kad ju pitam, daje odgovore koji su općeniti i mislim da je to za dob 3-5 godina očekivano.“

„Prvi doticaj sa klasičnom glazbom potaknuo je interes za glazbom općenito. Klasičnu glazbu lakše osjeća i razumije te je jako privlači.“

„Smatram slušanje klasične glazbe blagotvornim utjecajem na dušu i opću glazbenu pismenost kroz izloženost glazbi koja se u današnje vrijeme uobičajeno kod kuće ne sluša. Na koje sve dimenzije razvoja, nisam istraživala. Poticaj klasičnom glazbom koristim intuitivno.“

„Klasična glazba je omogućila bolje razumijevanje vlastitih i tuđih emocija, usmjerenost slušne pažnje, razvoj mašte i kreativnosti.“

„Zainteresirani su za različite glazbene oblike, zanima ih kako glazba nastaje, zanimaju ih različiti instrumenti, počeli su se interesirati za klavir i već polako prebiru po tipkama, prepoznaju dijelove klasične glazbe oko nas (npr. ako čuju njima poznatu frazu u drugom okruženju - na radiju, u dućanu, na televiziji, u podlozi reklame - reagirat će na nju pozitivno i s veseljem).“

„Zbog klasične glazbe imaju bolju koncentraciju, te su smireniji.“

„Postali su zainteresirani za drugu vrstu glazbe, oduševljeni su modernim izvedbama klasike (Vanessa Mae, Two cellos).“

„Za razliku od moderne glazbe kojoj su izloženi, pjevaju je i pjevuše te plešu na nju, kod klasične glazbe očito je da je slušaju, ne plešu skoro nikada na nju, aktivno slušaju kada im se svira kod kuće te su od malih nogu isprobavali više instrumenata. Istražuju zvukove i klasična glazba im je kroz odrastanje uvijek bila inspiracija za druga kreativna izražavanja. Smatram da im je pomogla u stvaranju glazbenog ukusa, potaknula ih na želju za sviranjem instrumenta kojeg su sami odabrali i pasivno razvila smisao za opću kulturu što se očituje na koncertima koje pohodimo kao obitelj.“

„Vidim pozitivan utjecaj glazbe općenito, a klasična glazba je tu posebna jer uglavnom slušamo instrumentalnu glazbu, pa se više fokusiraju na zvukove instrumenata i njihove nijanse.“

„Pozitivan utjecaj na dijete vidim da ono pažljivije prati glazbu, prepoznaje različita djela i instrumente koji sudjeluju u djelu. Komentiraju ugođaj i uspoređuju glazbu s nekim doživljajima iz prošlosti.“

„Ponekad se smire, ponekad ih potencira na unutarnji mir, ponekad optimizam i zadovoljstvo.“

„Djeluje opuštajuće, razvija maštu, razvija osjećaj suradnje (zbor, orkestar).“

„Razvila je osjećaj za razlikovanje kvalitetne glazbe od nekvalitetne.“

„Točan odgovor je možda zapravo - ne znam kako bi izgledao razvoj u drugom slučaju... Dijete je u jednom trenutku jednostavno počelo napredovati. Nakon nekoliko godina stagnacije

(i očaja). Postoji korelacija sa slušanjem glazbe, ali i s intenzivnim rehabilitacijskim tretmanima.“

4.1.4.2 *Mišljenja roditelja koji ne prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu*

Roditelja koji ne prepoznaju utjecaje klasične glazbe je nešto manje (20,3%). Njihova mišljenja o klasičnoj glazbi su sljedeća:

„Ne vidim pozitivne utjecaje, vjerovatno zato jer je nedovoljno zastupljena u preškolskom odgoju i ovisi samo o roditeljima da je djeci prestave koji često i sami nisu dovoljno educirani u tom polju.“

„Premalo sluša klasičnu glazbu da bi se vidio utjecaj.“

„Mislim da je dijete još premalo (4 godine) i nije dovoljno doživjelo klasičnu glazbu.“

„Ne razmišljam o tome.“

„Odgovorila sam ne jer ne znam ima li utjecaj. Ja slušam klasiku cijeli život, sviram klavir i klarinet i pjevam u akademskom zboru i prirodno mi je da je dio našeg života, a koliko je utjecala ili nije na moju kći, ne mogu ocijeniti.“

„Mislim da im je dosadna.“

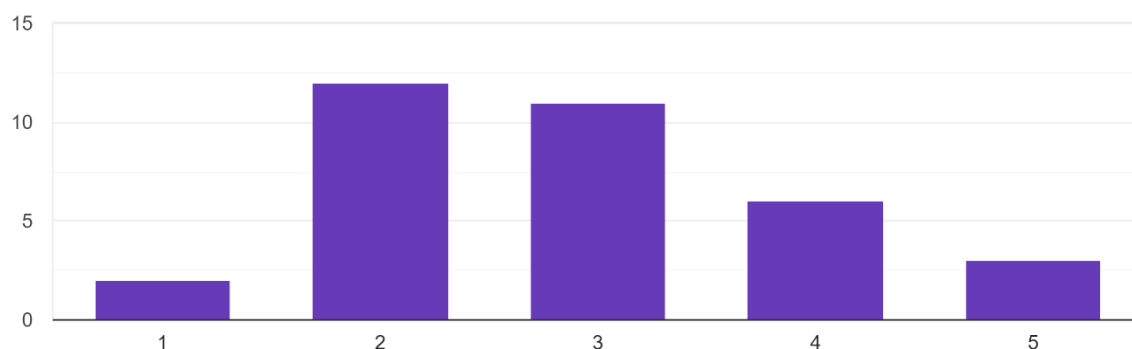
„Premalo su u doticaju s klasičnom glazbom.“

4.2 *Odgojitelji koji koriste klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju*

4.2.1 *Opći podaci o korištenju klasične glazbe u radu s djecom*

Profesionalni odgojitelji su tijekom svojeg obrazovanja imali mnogo prilika učiti o utjecaju glazbe na brojne aspekte dječjeg cjelovitog razvoja. Bez obzira na tu činjenicu, istraživanje pokazuje kako najveći dio odgojitelja (35,3%) u vlastitom odgojno-obrazovnom radu klasičnu glazbu koristi rijetko, odnosno par puta mjesečno. Dva ispitanika od trideset i četiri (5,9%) tvrdi kako klasičnu glazbu koristi vrlo rijetko – par puta godišnje, a tri ispitanika tvrde da klasičnu glazbu koriste vrlo često – svaki dan (graf 11).

Koliko često koristite klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju Vaše djece? 1 - vrlo rijetko (par puta godišnje) 2 - rijetko (par puta mjesečno) 3 - poneka... često (skoro svaki dan) 5 - vrlo često (svaki dan)
34 odgovora

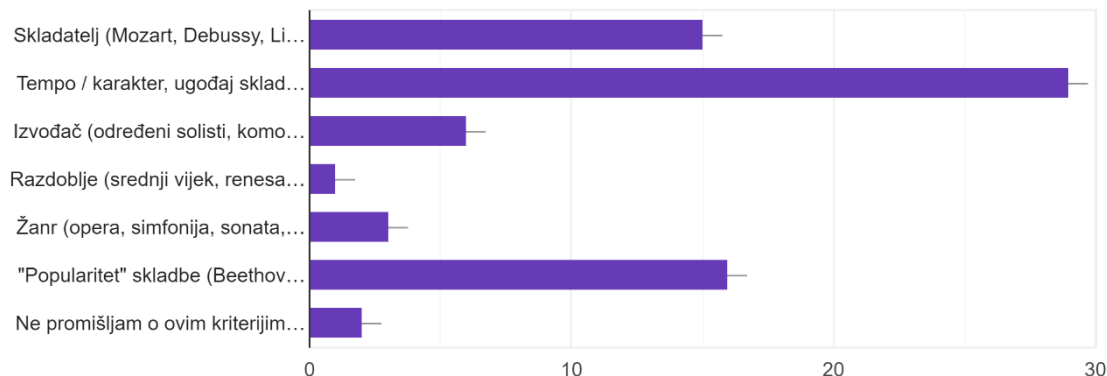

Graf 11 Učestalost korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece (odgojitelji)

Na postavljeno pitanje o kriterijima za odabir skladbe za slušanje, skoro svi odgojitelji (85,3%) su odgovorili da prilikom odabira skladbe promišljaju o tempu/karakteru i ugođaju određenog glazbenog djela. Popularitet skladbe utječe na skoro polovicu ispitanika (47,1%), dok nešto manje od polovice ispitanika (44,1%) promišlja o samom skladatelju određene skladbe. Pohvalna je činjenica da samo dvoje ispitanika (5,9%) tvrdi kako ne promišlja o ovim kriterijima tijekom odabira skladbi za slušanje s djecom (graf 12).

Koji su Vaši kriteriji za odabir skladbe za slušanje?

34 odgovora

Graf 12 Kriteriji prilikom odabira skladbi za slušanje s djecom (odgojitelji)

4.2.2 Utjecaji skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu

Tijekom rada u ustanovama za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, odgojitelji su u interakciji s mnogo više djece nego što je to slučaj s roditeljima u vlastitim kućanstvima. S druge strane, opće je poznata činjenica da djeca na jedan način reagiraju na stvari u vrtiću, a na potpuno drugačiji način kod kuće. Iz tog je razloga utjecaj određenih skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu drukčije uočljiv tijekom institucionalnog, nego kod obiteljskog odgojno-obrazovnog procesa. Utjecaj svakog pojedinog elementa klasične glazbe se razlikuje od pojedinca do pojedinca. Zbog tog bismo mogli zaključiti da onaj utjecaj koji je vidljiv na većem broju djece je relevantniji nego onaj koji se uočava na pojedincima.

No, za to je potrebno „stručno oko“ odgojitelja profesionalaca. Anketa pokazuje kako znatna većina odgojitelja (70,6%) ne prepoznaje utjecaj određenih skladatelja na djecu u vlastitim odgojno-obrazovnim skupinama. Onaj manji dio odgojitelja (29,4%), koji prepoznaje utjecaj određenih skladatelja klasične glazbe na djecu ističu Vivaldija i Mozarta. Za njihovu glazbu tvrde kako djeca prepoznaju njihove skladbe i aktivno ih slušaju. Među ostalim skladateljima prepoznatljivog utjecaja na djecu su se našli i Čajkovski, Strauss, Beethoven, Bach. Njihove skladbe ističu kao kvalitetnu podlogu za likovne aktivnosti.

S druge strane, utjecaj određenih tempa/glazbenih ugođaja na djecu prepoznaje dvadeset i osam od trideset i četiri ispitanika (82,4%). Prilikom obrazloženja svojih odgovora ispitanici objašnjavaju kako vesela/vedra glazba motivira djecu na pokret, uzbuđenost te glazbeno-

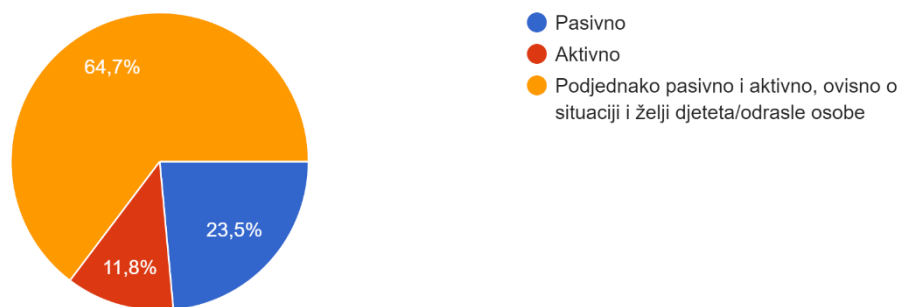
scensku improvizaciju. Na mirne/spore skladbe, kažu, djeca reagiraju tako da se smire, maštovitiji su i dugotrajnije se zadržavaju u likovnim aktivnostima, koncentriraniji su u ostalim aktivnostima. Također, ispitanici ističu kako većina djece reagira na promjene tempa unutar jednog glazbenog djela.

Jednak broj ispitanika, kao i kod tempa skladbi (82,4%), ne prepoznaje razlike u doživljavanju različitih razdoblja klasične glazbe kod djece u svojim odgojno-obrazovnim skupinama. Razlog tome može biti i nedovoljno proučavanje i obraćanje pažnje na ovaj element klasične glazbe. Samo jedan odgojitelj otkriva kako romantizam smiruje njegovu djecu, dok se kod nove glazbe djeca jako koncentriraju na pojedinosti svake skladbe.

4.2.3 Načini slušanja klasične glazbe u radu s djecom

Skoro četvrtina (23,5%) odgojitelja, koji su sudjelovali u ovom istraživanju, s djecom u vlastitim odgojno-obrazovnim skupinama klasičnu glazbu sluša pasivno. No, puno veći dio ispitanika (64,75%) s djecom pojednako sluša klasičnu glazbu pasivno i aktivno, ovisno o situaciji i želji djeteta/odrasle osobe. Tek četiri odgojitelja (11,8%) s djecom u većini slučajeva klasičnu glazbu sluša aktivno (graf 13).

Slušaju li Vaša djeca klasičnu glazbu većinom pasivno ili aktivno? (pasivno slušanje - slušanje glazbe bez svjesno upravljene pažnje, npr. slaganje ...načine: ples, likovne aktivnosti, priča/mašta, itd.)
34 odgovora

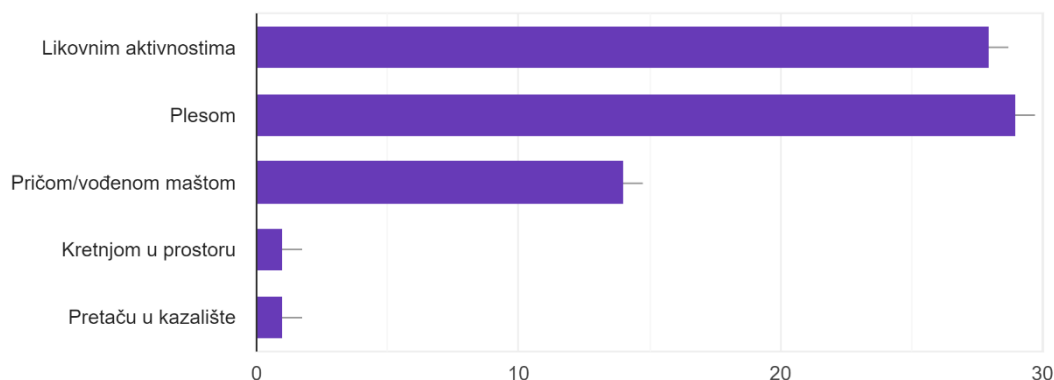
Graf 13 Pasivno i aktivno slušanje klasične glazbe u radu s djecom (odgojitelji)

Naravno, kako tijekom aktivnog slušanja glazbe najbitnije je kako djeca proživljavaju glazbu koju slušaju. Na pitanje o načinima proživljavanja aktivnog slušanja klasične glazbe nije odgovorilo dvoje ispitanika iz čega možemo zaključiti kako isti ne prepoznaju kako djeca reagiraju na klasičnu glazbu tijekom aktivnog slušanja. Od ostalih trideset i dvoje, dvadeset i

devet (90,6%) odgojitelja tvrdi kako djeca klasičnu glazbu proživljavaju plesom, a dvadeset i osam (87,5%) ističu likovne aktivnosti kao način proživljavanja glazbe. Nešto manje od pola ispitanika (43,8%) kao poticaj na proživljavanje klasične glazbe s djecom koristi priču, odnosno vođenu maštu. Prethodno navedeni postoci još jednom opovrgavaju pretpostavku ovog istraživanja, a to je da roditelji i odgojitelji tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe s djecom pretežito provode likovne aktivnosti. Likovne aktivnosti uistinu jesu prevladavajuć način izražavanja tijekom aktivnog slušanja, no to ne isključuje činjenicu da se djeca izražavaju i na druge načine. Jedan ispitanik izdvaja kretanje djece u prostoru tijekom aktivnog slušanja (možemo pretpostaviti da je kretanje određeno glazbom), a drugi tvrdi kako glazbu prenose u obiteljsko-dramski centar, u kazalište (graf 14).

Na koje načine Vaša djeca proživljavaju aktivno slušanje klasične glazbe?

32 odgovora

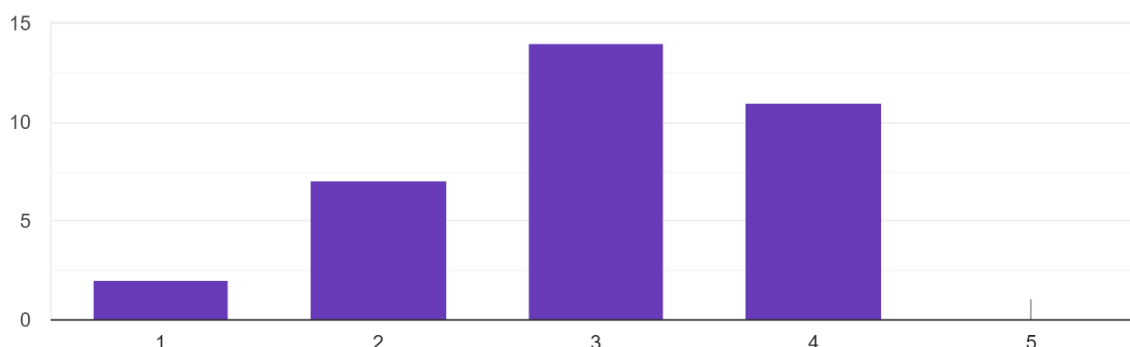

Graf 14 Načini aktivnog slušanja glazbe u radu s djecom (odgojitelji)

Kao što možemo vidjeti u grafikonu 14, likovne aktivnosti su druge po zastupljenosti u načinu dječjeg izražavanja tijekom glazbenih aktivnosti. Većina ispitanika (73,6%) tvrdi kako „ponekad“ ili „često“ s djecom koriste likovne aktivnosti kao poticaj na vizualizaciju klasične glazbe i proživljavanje emocija kroz nju. Dva ispitanika (5,9%) u vlastitom profesionalnom radu nikad ne provodi likovne aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (graf 15).

Koliko često koristite likovne aktivnosti kao poticaj na vizualizaciju klasične glazbe i proživljavanje emocija kroz nju? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek

34 odgovora

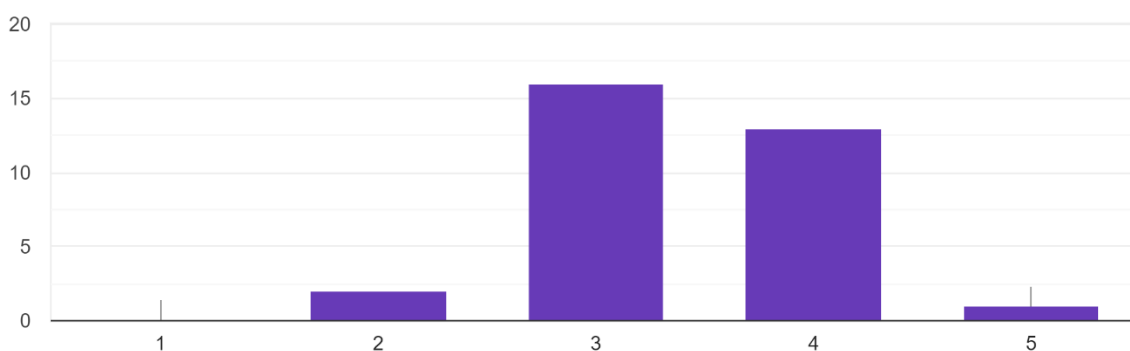

Graf 15 Učestalost likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (odgojitelji)

Istraživanje pokazuje kako je ples najčešća dječja aktivnost tijekom slušanja klasične glazbe. Većina odgojitelja (90,6%) tvrdi kako „ponekad“ ili „često“ koriste ples kao poticaj na tjelesno proživljavanje i ekspresiju klasične glazbe. Jedan ispitanik (3,1%) tvrdi kako djeca njegove odgojno-obrazovne skupine uvijek plešu prilikom aktivnog slušanja. Tek dvoje odgojitelja (6,3%) rijetko koristi ples kao način proživljavanja glazbe (graf 16).

Koliko često koristite ples kao poticaj na tjelesno proživljavanje i ekspresiju klasične glazbe? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek

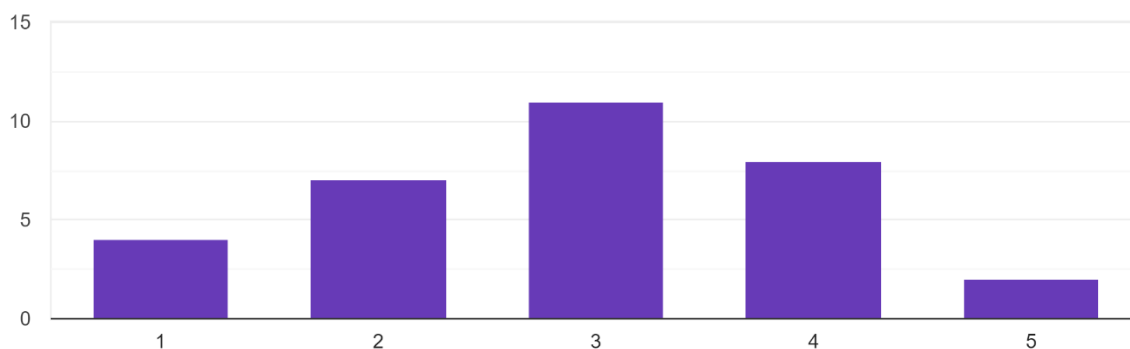
32 odgovora

Graf 16 Učestalost plesnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (odgojitelji)

Grafikon učestalosti priče kao poticaja prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe najviše sliči Gaussovoj krivulji, pri čemu je najviše odgovora „ponekad“ (34,4%), a najmanje u ekstremitetima: „nikad“ – 12,5% te „uvijek“ – 6,3%. Ovaj način rada najviše od svih ovisi o glazbenoj pismenosti odgojitelja te o njegovoj maštovitosti. Iz tog su razloga ovakvi rezultati očekivani (graf 17).

Koliko često koristite priču kao poticaj prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek
32 odgovora

Graf 17 Učestalost priče/vođene mašte prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (odgojitelji)

4.2.4 Mišljenja odgojitelja o klasičnoj glazbi

Tri četvrtine odgojitelja (76,5%) koji su sudjelovali u ovom istraživanju smatra kako je kvalitetniji doživljaj slušati klasičnu glazbu uživo. Bez obzira na to, skoro nitko od ispitanika (94,1%) ne vodi svoju djecu na koncerte klasične glazbe, premda bi ih skoro svi odgojitelji (96,9%) voljeli voditi. Brojni su utjecaji na takvu situaciju, no ono što ispitanici ističu jest organizacija vrtića. Jedan ispitanik je podijelio kako u svojoj odgojno-obrazovnoj skupini ima roditelja glazbenika kojeg pozovu u vrtić te na taj način naprave koncert za svu djecu, no, kaže, to je na žalost rijetko. Ispitanik koji ne bi volio voditi svoju djecu na koncert klasične glazbe tvrdi kako je razlog tomu činjenica kako nikad nije slušao klasičnu glazbu te da ju ne razumije.

4.2.4.1 *Mišljenja odgojitelja koji prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu*

Prepoznavanje dječjih potreba i njihovih ukusa je temeljni dio profesionalnog odgojno-obrazovnog rada. Jednako tako, praćenje njihovog razvoja i vanjskih utjecaja na isti jest svakodnevna obaveza svakog odgojno-obrazovnog djelatnika. Istraživanje pokazuje kako je u tome uspješna većina odgojitelja ispitanika (82,4%) koji prepoznaju pozitivne utjecaje klasične glazbe na djecu svojih odgojno-obrazovnih skupina. Neki od utjecaja koje oni prepoznaju su sljedeći:

„Djeca osluškuju ritam, kreću se u skladu s ritmom.“

„Upoznavanje mogućnosti vlastitog tijela pri plesnom stvaralaštvu, osjećaj zajedništva, razvijanje senzibiliteta za glazbu, imenovanje i prepoznavanje pojmova vezanih uz glazbu, identifikacija vlastitih emocija tijekom slušanja.“

„Spremniji su "slušati" i "čuti" - ne samo glazbu.“

„Djeca su spremnija verbalizirati vlastiti intrinzični svijet, te se s vremenom lakše izjašnjavaju o tome. Primjetno od 3.do 5.godine.“

„Utječe na cjelokupan razvoj djeteta.“

„Uz klasičnu glazbu se umire, zaspu, tiše razgovaraju, ne stvara se nepotrebna buka u sobi.“

„Klasična glazba pomaže djeci pri koncentraciji, postaju senzibilniji na različite zvukovne podražaje, shvaćaju da nije svaka glazba namijenjena za ples te vesela i razigrana, postaju osjetljiviji na ritam, tempo i dinamiku.“

„Glazba kao podloga dječijim aktivnostima utječe na jači doživlja i dobru pažnju kod djece.“

„Djeca razvijaju slušnu percepciju, razvijaju vlastiti ukus za glazbu, upoznaju glazbene instrumente, itd.“

„Djeca uživaju u glazbi.“

„Kod neke djece nakon nekoliko puta vidi se kako polako izlaze iz šablonske forme kod slikanja. Glazba ih smiruje i ako je priprema dobro odrađena bolje se uživljavaju u priču i aktivnost.“

4.2.4.2 Mišljenja odgojitelja koji ne prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu

S druge strane, šest ispitanika (17,6%) ne prepoznaje utjecaje klasične glazbe na djecu. Kao svoje obrazloženje navode:

„Smatram da nisam dovoljno glazbeno obrazovana da bi uvidjela određene utjecaje na djecu. Ne vidim negativne utjecaje, ali ni posebno pozitivne.“

„Zbog needuciranosti na glazbenom području jednostavno ne znam kako bi ih vodio i što konkretno raditi.“

„Djeca u mojoj skupini su u dobi oko dvije godine. Stoga, povratna reakcija nije toliko jasno definirana (odgovorima, radovima...)“

„Djeca nisu bila zainteresirana za klasičnu glazbu.“

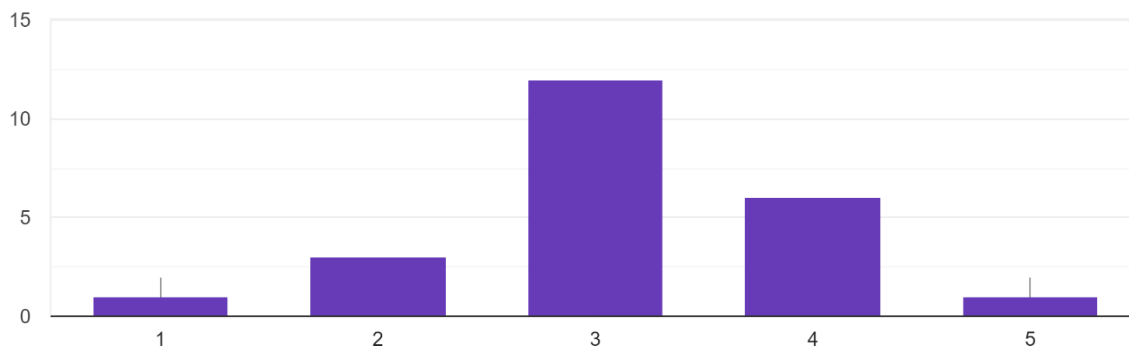
„Nažalost, prerijetko sam ju koristila da bi mogla vidjeti utjecaj.“

4.3 Odgojitelji i roditelji koji koriste klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju

4.3.1 Opći podaci o korištenju klasične glazbe u radu s djecom

Nakon prikaza rezultata anketnog istraživanja za roditelje, a zatim i za odgojitelje, slijedi prikaz odgovora onih koji se nalaze u obje od navedenih uloga. Istraživanje pokazuje kako nešto više od polovice odgojitelja roditelja (52,2%) u profesionalnom i privatnom odgojno-obrazovnom radu s djecom par puta tjedno koristi klasičnu glazbu. Svega jedan ispitanik (4,3%) to čini par puta godišnje, jednako kao i jedan koji to čini svaki dan (graf 18).

Koliko često koristite klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju Vaše djece? 1 - vrlo rijetko (par puta godišnje) 2 - rijetko (par puta mjesečno) 3 - poneka... često (skoro svaki dan) 5 - vrlo često (svaki dan)
23 odgovora

Graf 18 Učestalost korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece (roditelji odgojitelji)

Kada su u pitanju kriteriji za odabir skladbe za slušanje, skoro polovica ispitanika (43,5%) tvrdi kako tijekom odabira skladbe najprije promišlja o tempu/karakteru skladbe. Nešto manje ispitanika (39,1%) u kriterije uvodi popularitet skladbe, dok su skladatelj, izvođač, razdoblje i žanr znatno manje zastupljeni tijekom odabira. Petina ispitanika (21,7%) je odgovorila kako ne promišljaju o ovim kriterijima tijekom odabira skladbe za slušanje. No, ono što navode kao kriterije prilikom odabira skladbe su primjerenost te ono što djeca pokazu da im se sviđa (graf 19).

Graf 19 Kriteriji prilikom odabira skladbi za slušanje s djecom (roditelji odgojitelji)

4.3.2 Utjecaji skladatelja, tempa/karaktera i razdoblja klasične glazbe na djecu

Prednost ispitanika koji su i roditelji i odgojitelji jest ta da su u mogućnosti istražiti utjecaje raznih elemenata klasične glazbe kod kuće s vlastitom djecom i u vrtiću s djecom iz odgojno-obrazovne skupine. Istraživanje pokazuje kako bez obzira na tu činjenicu, samo trećina ispitanika (30,4%) prepoznaje utjecaje određenih skladatelja na djecu. Za skladatelje čije utjecaje na djecu prepoznaje navode Mozarta, Vivaldija i Beethovena. Objašnjavaju kako njihova glazba posebno utječe na djecu tijekom aktivnosti slikanja, modeliranja, umirivanja prije spavanja. Jedan ispitanik ističe Beethovena i navodi kako je upravo njegov opus bio vrlo atraktivan u djece, interes za njegovu glazbu je bio dugotrajan te su skladbe iskorištene za projekt. Također, jedan ispitanik navodi kako Bachove skladbe na djecu utječu tako da se ona kvalitetnije koncentriraju u aktivnostima.

Dok utjecaj skladatelja ipak, možemo pretpostaviti, zahtjeva određenu dozu istraživanja navedene problematike, utjecaj određenih tempa/karaktera skladbi bi trebao biti jednostavnije

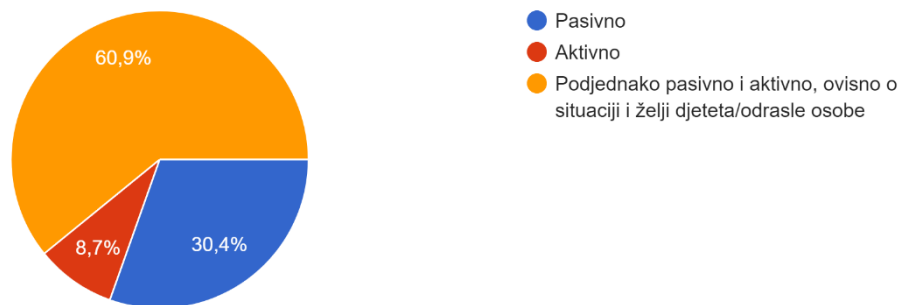
uočljiv. Tu tezu potvrđuje činjenica da osamnaest od dvadeset i tri ispitanika (78,3%) prepoznaje utjecaj određenih tempa/glazbenih ugođaja na djecu. Kao što rezultati pokazuju kod roditelja i odgojitelja, i ova skupina ispitanika ističe kako sporiji glazbeni ulomci ili minijature opuštaju i umiruju djecu, dok brži i veseliji potiču djecu na pokret, ples, razne likovne aktivnosti te međusobnu komunikaciju.

Rezultati ankete pokazuju kako samo jedan ispitanik (4,3%) prepoznaje utjecaje određenih razdoblja klasične glazbe na djecu, no prilikom objašnjavanja svojeg odgovora ne daje kvalitetno obrazloženje.

4.3.3 Načini slušanja klasične glazbe u radu s djecom

Skoro trećina roditelja odgojitelja (30,4%) koji su sudjelovali u ovom istraživanju s djecom klasičnu glazbu većinom slušaju pasivno. No, pohvalna činjenica jest ta da dvije trećine ispitanika s djecom aktivno sluša klasičnu glazbu, bez obzira na vlastito glazbeno obrazovanje (graf 20).

Slušaju li Vaša djeca klasičnu glazbu većinom pasivno ili aktivno? (pasivno slušanje - slušanje glazbe bez svjesno upravljane pažnje, npr. slaganje ...načine: ples, likovne aktivnosti, priča/mašta, itd.)
23 odgovora

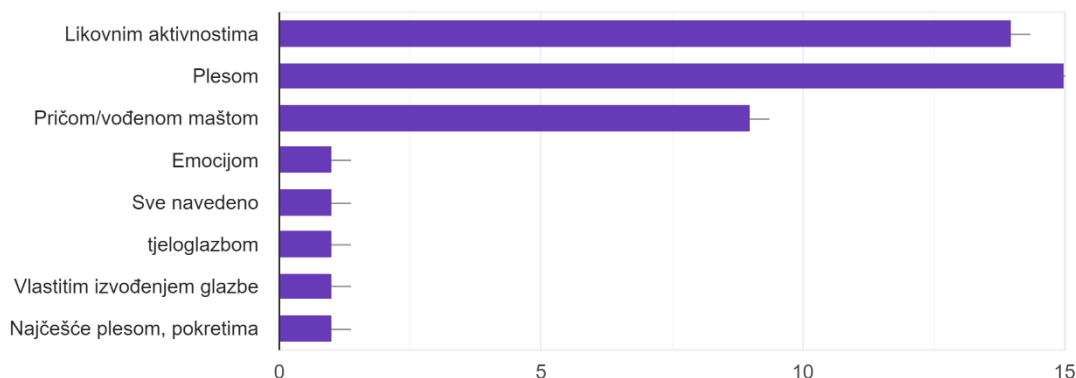
Graf 20 Pasivno i aktivno slušanje klasične glazbe u radu s djecom (roditelji odgojitelji)

Centar svake aktivnosti aktivnog slušanja klasične glazbe jest proživljavanje vlastitih emocija kroz nju. Iz tog je razloga vrlo bitno kako odrasli vode djecu kroz te aktivnosti i koliko im dopuštaju da samostalno biraju tijekom svojih aktivnosti. Istraživanje pokazuje kako većina roditelja odgojitelja s djecom tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe provode likovne (73,7%) i plesne aktivnosti (78,9%). Skoro polovica ispitanika (47,4%) s djecom

razgovara/priča priče prije ili tijekom samog slušanja. Kao druge oblike aktivnosti proživljavanja aktivnog slušanja, ispitanici navode i vlastito izvođenje glazbe od strane djece i tjeloglazbu (graf 21).

Na koje načine Vaša djeca proživljavaju aktivno slušanje klasične glazbe?

19 odgovora

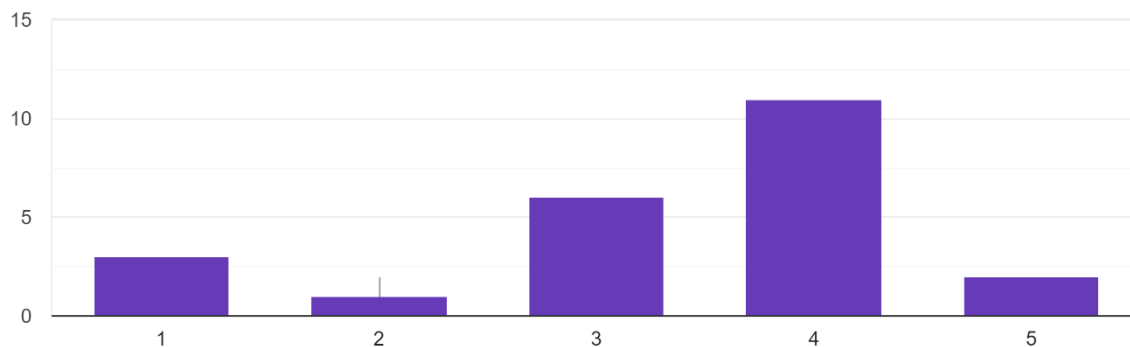

Graf 21 Načini aktivnog slušanja glazbe u radu s djecom (roditelji odgojitelji)

Skoro polovica ispitanika (47,8%) s djecom „često“ koristi likovne aktivnosti kao poticaj na vizualizaciju klasične glazbe i proživljavanje emocija kroz njih. Troje ispitanika (13%) tvrdi kako s djecom „nikad“ ne provodi likovne aktivnosti tijekom aktivnog slušanja glazbe, dok dvoje ispitanika (8,7%) tvrdi kako to radi „uvijek“. Četvrtina roditelja odgojitelja (26,1%) „ponekad“ potiče djecu na likovne aktivnosti, a samo jedan ispitanik to čini „rijetko“ (graf 22).

Koliko često koristite likovne aktivnosti kao poticaj na vizualizaciju klasične glazbe i proživljavanje emocija kroz nju? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek

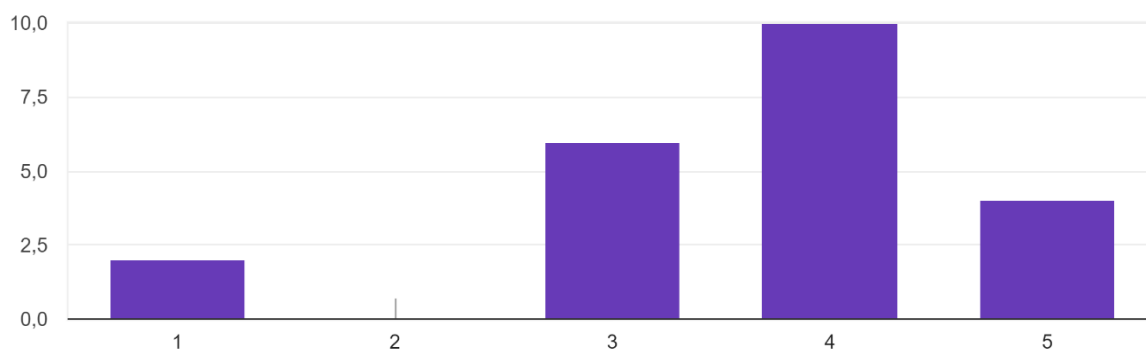
23 odgovora

Graf 22 Učestalost likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji odgojitelji)

Pretpostavka je da su roditelji odgojitelji najsvjesniji djetetove potrebe za kretanjem i količine energije svake razvojne dobi, a i svakog djeteta pojedinačno. Svijest o toj potrebi ide u prilog ideji da se za poticaj tjelesnog proživljavanja i ekspresiju klasične glazbe koriste plesne aktivnosti. Istraživanje pokazuje kako su prethodne pretpostavke istinite. Čak četvero ispitanika (18,2%) „uvijek“ potiče djecu na ples tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe, dok desetero ispitanika (45,5%) to čini „često“, a šestero (27,3%) „ponekad“. Samo dvoje roditelja odgojitelja (9,1%) „nikad“ ne provodi plesne aktivnosti s djecom tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (graf 23).

Koliko često koristite ples kao poticaj na tjelesno proživljavanje i ekspresiju klasične glazbe? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek
22 odgovora

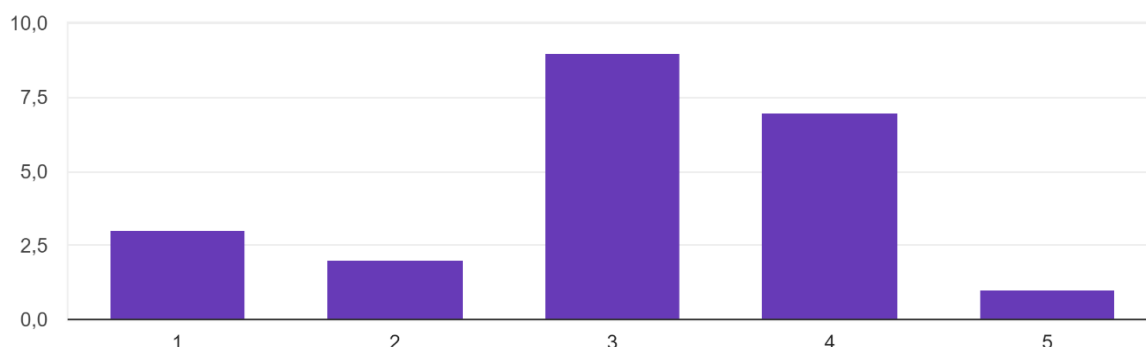

Graf 23 Učestalost plesnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji odgojitelji)

Priča je prilika da se djecu bolje uvede u doživljaj skladbe klasične glazbe te od određene skladbe napravi cijela priča, bogat doživljaj u svijetu mašte. Toga bi posebno trebali biti svjesni profesionalni odgojitelji koji i sami jesu roditelji koji su imali najviše prilika vidjeti što to znači da su djeca „zadubljena“ u aktivnost. Rezultati ankete pokazuju kako troje roditelja odgojitelja (13,6%) „nikad“ ne koristi priču kao poticaj prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe. Dvoje ispitanika (9,1%) to čini „rijetko“, devetero (40,9%) „ponekad“, sedmero (31,8%) „često“, a samo jedan (4,5%) to čini „uvijek“ (graf 24). Za razliku od likovnih i plesnih aktivnosti gdje trajanje jedne može značiti nemogućnost trajanja druge, takav slučaj nije s pričom. Priča ili vođena mašta uvijek služe kao poticaj na kvalitetnije proživljavanje određenih elemenata glazbenog djela. Iz tog razloga, ne korištenje ove metode je promašaj svih onih koji su imali tu mogućnost, a nisu ju iskoristili.

Koliko često koristite priču kao poticaj prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe? 1 - nikad 2 - rijetko 3 - ponekad 4 - često 5 - uvijek

22 odgovora

Graf 24 Učestalost priče/vodene mašte prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji odgojitelji)

4.3.4 Mišljenja roditelja koji su po profesiji odgojitelji o klasičnoj glazbi

Svi osim jednog roditelja odgojitelja (95,7%) koji su sudjelovali u ovom istraživanju smatraju da je kvalitetniji doživljaj slušati klasičnu glazbu uživo, nego kod kuće ili u vrtiću. No, kao što je to slučaj i kod roditelja i odgojitelja, samo devetero ispitanika (39,1%) zapravo djecu vodi na koncerte klasične glazbe. Zanimljiva činjenica jest da bi većina roditelja odgojitelja (95%) zapravo voljela voditi svoju djecu na koncerte klasične glazbe. Neke od stvari koje ih pri tome sprječavaju su sljedeće: ne postojanje takvih vrsta događanja u mjestu stanovanja ispitanika i nemirna djeca koja predstavljaju opasnost od ometanja doživljaja u dvorani. Jedan ispitanik navodi kako je vodio djecu iz vrtića na koncerte klasične glazbe kad je to bilo moguće, no na žalost, to u zadnje vrijeme nije moguće. Zbog nepostojanja daljnjeg objašnjenja, pretpostavljamo da tome mogu biti brojni razlozi.

4.3.4.1 Mišljenja ispitanika koji prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu

Prednost roditelja odgojitelja jest činjenica da su u mogućnosti vidjeti utjecaje klasične glazbe na vlastitu djecu, a i na djecu u vrtiću. Tu pretpostavku potkrepljuje ovo istraživanje čiji rezultati pokazuju kako skoro svi roditelji odgojitelji koji su prisustvovali u ovom istraživanju (95,7%) prepoznaju utjecaje klasične glazbe na djecu. Neka od njihovih opažanja su sljedeća:

„Klasična glazba utječe na razvoj mašte, koncentracije, govora, kreativnosti, općeg znanje, motorike...“

„Smirivanje stresnih situacija tijekom boravaka djece u skupini, npr. prezalak u mirniju aktivnost (npr. modeliranje plastelinom uz klasičnu glazbu, nakon konfliktnih situacija, tuge djeteta iz nekog razloga...). Ples gdje se djeca opuštaju uz pokret, gluma uz lutke sjene - glazba kao podloga, prateći izričaj u navedenoj aktivnosti (skupina djece koja glumi/skupina djece koja prati).“

„Ona ih smiruje, razvija osjećaj za ritam, tempo. Razvija mogućnost prepoznavanja skladbe ili povezivanje s nekim trenutkom.“

„Naučili su prepoznati detalje, čuti više od same teme, osjetiti emocije kroz glazbu.“

„Umirivanje prije spavanja, ples koji je slobodan i improviziran.“

„Prenijela sam svoju ljubav prema klasičnoj glazbi na svaku generaciju djece. Neke skladbe prepoznaju iz crtića pa su sretni. Klasična glazba je pridonijela u edukaciji, uklonila je predrasude. Potaknula sam i roditelje da slušaju klasičnu glazbu kroz neke projekte.“

„Razvila je estetske glazbene i druge kriterije, obogatila emocionalni život, unaprijedila emocionalnu inteligenciju (vrste izražavanja emocija), neki su se trajno nastavili baviti ozbiljnom glazbom, djeca su izvršila pozitivan utjecaj na roditelje (odlazak na koncert, slušanje klasične glazbe kod kuće itd).“

„Naučili su da nisu sve samo dječje pjesmice, da ima i glazba koja im priča, koja se sluša i otkriva što nam priča.“

„Pomaže im u fokusiranju, izražavanju u svim oblicima, bilo pokretom bilo emocijama, pomaže im u opuštanju.“

„Djeca svojom gestama, pokretima tijela, izrazima lica i sl. pokazuju da ih klasična glazba na razne načine "dotiče". Smatram da klasična glazba obogaćuje i pridonosi razvoju sve djece, svakoga na svoj način.“

4.3.4.2 *Mišljenja ispitanika koji ne prepoznaju utjecaj klasične glazbe na djecu*

Samo jedan ispitanik (4,3%) ne prepoznaje utjecaje klasične glazbe na djecu, no na to ne daje kvalitetno obrazloženje.

4.4 Odgojitelji i/ili roditelji koji ne koriste klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju

Od ukupno sto pedeset i devet roditelja i/ili odgojitelja koji su prisustvovali ovom istraživanju, trideset i dvoje (20,1%) navode kako ne koriste klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju svoje djece. Od toga je dvadeset roditelja (62,5%), deset odgojitelja (31,2%) i dvoje roditelja odgojitelja (6,3%).

Najveći dio ispitanika (90,6%) koji nikad ne koristi klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju djece tvrdi kako je razlog tome taj da nisu razmišljali o tome da bi mogli koristiti klasičnu glazbu s djecom. Jedan ispitanik smatra da djeca ne vole klasičnu glazbu, jedan smatra da klasična glazba nije potreban dio odgoja i obrazovanja, jedan navodi kako jednostavno zaboravi koristiti klasičnu glazbu, a jedan ispitanik za to krivi politiku vrtića (graf 25).

Graf 25 Razlozi ne korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju

Ono što je još zabrinjavajućije jest činjenica da osamnaest ispitanika (56,3%) ne koristi ni druge glazbene žanrove u odgoju i obrazovanju svoje djece. Četrnaest ispitanika (43,8%) umjesto klasične glazbe za odgoj i obrazovanje koristi dječje pjesmice, nove popularne pjesme, rock, jazz, tradicijsku narodnu tamburašku (folklornu) glazbu ili jednostavno sve ono što slušaju i oni sami. S pozitivne strane, od trideset i dvoje ispitanika, dvadeset i osim njih (87,5%) bi voljelo koristiti klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju djece.

5 Rasprava

„Blagotvorno djelovanje klasične glazbe na ljudsku kreativnost, učenje, zdravlje, iscjeljivanje i izlječenje nailazi u svijetu na sve šire uvažavanje“ (Vidaković, 2019). No, ovo istraživanje pokazuje kako bez obzira na brojna današnja istraživanja o dobrobiti klasične glazbe na rast i razvoj pojedinaca, njena zastupljenost u odgoju i obrazovanju je relativno niska. Rezultati ankete pokazuju kako je većinsko mišljenje odgojitelja, kako primarnih, tako i profesionalnih, o klasičnoj glazbi pozitivno, no njeno korištenje u praksi je ili nedovoljno učestalo ili nedovoljno kvalitetno. Ono što se može postaviti kao primarni problem jest činjenica da su odrasli nedovoljno educirani u glazbenom području te je iz tog razloga i kvaliteta glazbenog odgoja i obrazovanja na onima koji imaju određeni stupanj glazbenog obrazovanja. To opravdava dobivene rezultate jer je svega četvrtina uzorka (27,7%) glazbeno obrazovana, od čega je trećina (30,2%) neformalno obrazovana, odnosno samoukih glazbenika. To nas dovodi do petine (19,3%) formalno obrazovanih pojedinaca unutar uzorka od sto pedeset i devet ispitanika, odnosno trideset i jedan formalno obrazovan ispitanik.

Gledajući s druge strane, bez obzira na glazbeno obrazovanje roditelja i/ili odgojitelja, ono što je bitnije od glazbenog obrazovanja djece rane i predškolske dobi jest glazbeni odgoj. Razliku između ta dva pojma u glazbenom kontekstu najbolje objašnjava pedagoginja Elly Bašić, začetnica funkcionalne muzičke pedagogije, koja tvrdi:

Prvo, u Funkcionalnoj muzičkoj pedagogiji vjerujem svakom djetetu, a drugo, nisam tu zato da stvorim samo umjetnike. Svako se dijete može relativno razviti. Može biti izvrstan ili zanimljiv konzument kulture. Jedno je stvaranje umjetnika, a drugo kulturno uzdizanje naroda. Za koga stvaramo reproduktivca ili umjetnika? Za publiku. A zašto ne stvaramo publiku? Mi razvijamo senzibilne umjetnike, a desenzibiliziramo publiku. Tu je ključna pogreška nastavnih programa. (Elly Bašić; prema Letica, 2017; str. 9)

Iz ovakve ideje možemo zaključiti kako su neosporne činjenice o dobrobiti klasične glazbe na dječji razvoj i o aktivnostima slušanja klasične glazbe, no ono što je nenadoknadivo jest glazbeni odgoj koji odlučuje o tome hoćemo li stvoriti, kako Elly Bašić kaže, „izvrsnog ili zanimljivog konzumenta kulture“ i kulturno uzdizati narod. O tome odlučuje svaki odgojitelj, odnosno svaka odrasla osoba koja je u kontaktu s djetetom kroz sve ili barem neku etapu životnog razvoja.

Uspoređujući rezultate triju skupina unutar uzorka od sto pedeset i devet ispitanika (roditelji, odgojitelji, roditelji odgojitelji), uviđamo kako najpovoljnije rezultate za glazbeni

odgoj i obrazovanje djece rane i predškolske dobi donose roditelji koji su po svojoj profesiji odgojitelji. Ova skupina ispitanika ima najveće postotke kad su u pitanju učestalost slušanja klasične glazbe, učestalost aktivnog slušanja glazbe i likovnih, plesnih i verbalnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja glazbe te promišljanje o kriterijima prilikom odabira skladbe klasične glazbe.

Ono što je zasigurno zanimljiva činjenica jest da velik dio ispitanika (69,8%) koji koristi klasičnu glazbu u odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi nije glazbeno obrazovano. Bez obzira na vlastito glazbeno obrazovanje, spomenuti dio ispitanika uviđa dobrobiti klasične glazbe za razvoj djece/djeteta te se trudi okružiti djecu glazbom provjerene kvalitete.

6 Zaključak

Klasična glazba potiče fascinaciju ljudi kroz brojna stoljeća, do dana današnjeg. Istraživanja o njoj pokušavaju dokučiti što je takav sklad nota i različitih instrumenata sposoban kad je u pitanju utjecaj na ljude. Uzimajući u obzir da je prvih sedam godina ljudskog života od najveće važnosti za razvoj pojedinaca, cilj ovog rada je bio utvrditi količinu i načine služenja klasičnom glazbom u odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi.

Rezultati anketnog upitnika pokazuju kako je klasična glazba i dalje premalo zastupljena u odgoju i obrazovanju djece rane i predškolske dobi, kako u onom obiteljskom, tako i institucionalnom. To potvrđuje prvu pretpostavku ovoga istraživanja, a to je da bez obzira na dostupnost klasične glazbe danas, odrasli istu ne koriste u radu s djecom u onoj mjeri koja bi za njihov cjeloviti razvoj bila poželjna.

Druga pretpostavka ovog istraživanja jest da odrasli tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe s djecom rijetko koriste ples i priču/vođenu maštu kao poticaj na potpuno proživljavanje glazbenog djela. No, istraživanje je djelomično osporilo tu pretpostavku. Ples je najzastupljenija aktivnost tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe, dok su priča i vođena mašta znatno manje zastupljene.

Četrdeset od sto pedeset i devet ispitanika (25%) tvrdi kako vodi svoju djecu na koncerte klasične glazbe. Takav podatak potvrđuje treću pretpostavku ovoga rada, da većina djece rane i predškolske dobi nisu bila na koncertu klasične glazbe uživo.

Možemo zaključiti kako društvo ima pozitivno mišljenje o klasičnoj glazbi, no nedovoljno je educirano u tom području da bi u poželjnoj mjeri provodilo glazbeni odgoj i obrazovanje. Iz tog razloga, glazbeni odgoj i obrazovanje preostaju na onim pojedincima koji su i sami glazbeno odgojeni i obrazovani da vlastita uvjerenja i znanja prenose budućim naraštajima. Iako, to ne isključuje malobrojne pojedince koji su sposobni koristiti klasičnu glazbu kao sredstvo odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi, a da sami nisu prošli kroz neku vrstu glazbenog obrazovanja. Ono što se postavlja kao moguće rješenje, odnosno poboljšanje trenutne situacije jest kvalitetnija obuka profesionalnih odgojitelja u području klasične glazbe, kako bi se u radu s djecom mogli sigurnije i bolje njome služiti.

7 Literatura

Alt, M. (1973). *Didaktik der Musik*. Düsseldorf: Pädagogischer Verlag Schwann.

Andreis, J. (1968). *Vječni Orfej*. Zagreb: Školska knjiga.

Čaušević, M. (2009). Mjesto i značaj muzičkog obrazovanja u inkluzivnom odgojno-obrazovnom procesu. U: *Glazbena pedagogija u svjetlu sadašnjih i budućih promjena – Obrazovanje učitelja glazbe u svjetlu sadašnjih i budućim promjena u glazbenom obrazovanju* (str. 55-65), Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Fučkar, S. (1958). *Igre uz muziku*. Zagreb : Savez društava Naša djeca NR Hrvatske

Gospodnetić, H (2015). *Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima – 1. dio*. Zagreb: Mali profesor.

Letica, M. (2017). *Što, kako i zašto? Vodič kroz posebnosti FMP*. Zagreb: Promeritum d.o.o.

Manasteriotti, V. (1971). *Muzički odgoj na početnom stupnju*. Zagreb: Školska knjiga.

Milošev, Z. (2020). *Utjecaj glazbe na razvoj i plastičnost mozga*. Sveučilište u Zagrebu, Prirodoslovno-Matematički Fakultet, Zagreb. Preuzeto 3.9.2022. s: <https://dabar.srce.hr/islandora/object/pmf%3A8754>

Mošmondor, J. (2020). *Primjena glazbe i glazbena kreativnost djece s teškoćama*. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski Fakultet, Čakovec. Preuzeto 6.9.2022. s: <https://dabar.srce.hr/islandora/object/ufzg%3A1873>

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje NN 05/15. Preuzeto 10.8.2022. s: <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/odgoj-i-obrazovanje/nacionalni-kurikulum/nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje/3478>

Parakilas, J. (1984). Classical Music as Popular Music. *The Journal of Musicology*, 3 (1), str. 1-18. Preuzeto 16.8.2022. s: <https://www.jstor.org/stable/763659>

Salaman, C. K. (1879). Classical Music. *The Musical Times and Singing Class Circular*, 20 (434), str. 200-203. Preuzeto 12.8.2022. s: <https://www.jstor.org/stable/3355606>

Vidaković, D. (2019). *Dobrobit klasične glazbe za djecu rane i predškolske dobi* (diplomski rad). Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet, Zagreb. Preuzeto 7.9.2022. s: <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ufzg:1792>

Vidulin, S., Plavšić, M., Žauhar, V. (2020). *Spoznajno-emocionalno slušanje glazbe u školi*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.

Vukasović, A. (2000). Svrha i zadaće odgoja i obrazovanja. U: Mijatović, Antun (ur.), *Osnove suvremene pedagogije*, Zagreb: Hrvatski pedagoškknjiževni zbor, str. 129–148.

8 Prilozi i dodaci

Graf 1 Godine starosti ispitanika.....	8
Graf 2 Stupanj glazbenog obrazovanja glazbeno obrazovnih ispitanika	9
Graf 3 Uloga u odnosu na dijete.....	9
Graf 4 Učestalost korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece (roditelji).....	11
Graf 5 Kriteriji prilikom odabira skladbi za slušanje s djecom (roditelji)	12
Graf 6 Pasivno i aktivno slušanje klasične glazbe u radu s djecom (roditelji).....	14
Graf 7 Načini aktivnog slušanja glazbe u radu s djecom (roditelji).....	15
Graf 8 Učestalost likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji)...	15
Graf 9 Učestalost plesnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji).....	16
Graf 10 Učestalost priče/vođene mašte prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji).....	16
Graf 11 Učestalost korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece (odgojitelji)	20
Graf 12 Kriteriji prilikom odabira skladbi za slušanje s djecom (odgojitelji).....	21
Graf 13 Pasivno i aktivno slušanje klasične glazbe u radu s djecom (odgojitelji).....	22
Graf 14 Načini aktivnog slušanja glazbe u radu s djecom (odgojitelji)	23
Graf 15 Učestalost likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (odgojitelji)	24
Graf 16 Učestalost plesnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (odgojitelji)	24
Graf 17 Učestalost priče/vođene mašte prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (odgojitelji).....	25
Graf 18 Učestalost korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju djece (roditelji odgojitelji)	27
Graf 19 Kriteriji prilikom odabira skladbi za slušanje s djecom (roditelji odgojitelji).....	28
Graf 20 Pasivno i aktivno slušanje klasične glazbe u radu s djecom (roditelji odgojitelji)	29
Graf 21 Načini aktivnog slušanja glazbe u radu s djecom (roditelji odgojitelji)	30
Graf 22 Učestalost likovnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji odgojitelji)	30
Graf 23 Učestalost plesnih aktivnosti tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji odgojitelji)	31
Graf 24 Učestalost priče/vođene mašte prije ili tijekom aktivnog slušanja klasične glazbe (roditelji odgojitelji)	32
Graf 25 Razlozi ne korištenja klasične glazbe u odgoju i obrazovanju	34

Izjavljujem da je moj diplomski rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istog nisam koristio drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Potpis studenta